

Hajdúsági Tükör

12. évfolyam 3. szám

2019. szeptember 13.

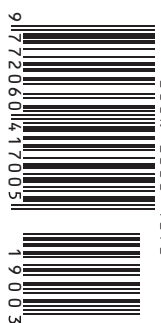
Kulturális és közéleti magazin

500 Ft

A tartalomból:

Visszatekintés	3	Őfelsége, a Szent Korona 2.	14
A sokfelől jött ember	6	John Lukacs	16
A Nagy Éhínség	8	Botok, csizmák, pomponok	18
Daróci Bárdos Tamás	11	Jövőbe rejtett hagyomány	20
		Pozitív megerősítés	23

ISSN 2060-4123

1 9 0 0 3

Varga Gyula

Visszatekintés

Interjú Kiss Attila polgármesterrel

Tisztelt Polgármester Úr! Ahogyan annak idején a termelőszövetkezetekben mondták, itt a zárszámadás ideje. A megvalósult fejlesztések a városban, a cikkben, a térképen találhatóak. Egy egyszerű kérdés: melyik volt a legnehezebb, a legnagyobb és a szívéhez leginkább közel álló?

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Önnek biztos könnyű a kérdés, nekem azonban nem annyira. Valamennyi beruházást sajátomnak érzem, vagyis együtt éltem napi szinten a problémákkal és persze a végén közösen örültünk a sikeres befejezéseknél. A legnehezebb talán a Népi Mesterségek Házának kialakítása volt, a legnagyobb a szennyvíztelep kármentesítése volt, bár hasonló nagyságrendű munkák indulnak rövidesen még: a Fürdőkert fejlesztése, vagy a „Zöld város kialakítása” program is ilyenek lesznek. Sok kedvencem van, az egyik a Hajdú Tanya rendbetétele és a hozzá kapcsolódó Hajdúsági Vágóhíd és a Húsfeldolgozó építése. Ha elkészül a mintaboltunk, akkor egy csodálatos egység jön létre: a szántóföldtől a terített asztalig lefedünk mindent és még termékboltunk is lesz, s mindez önkormányzati tulajdonban!

Mint tudjuk, a jó munkához jó munkatársak is kellenek. Hogyan értékeli a Polgármesteri Hivatal és az Önkormányzat teljesítményét az elmúlt öt évben? Működik-e valamilyen értékelő módszer, amivel mérhető az elvégzett munka mennyisége és minősége?

Teljes mértékben egyetértek a kérdés első felében szereplő megállapítással, ilyen szintű összetett munkát kizárólag közösen, csapatban lehetséges elvégezni. A hivatal vezetői és dolgozói jó szakemberek, évente 70 ezer ügyiratot, mintegy húsz testületi ülés és közel 100 bizottsági ülés anyagát kezelik, illetve az azokon hozott döntéseket végrehajtják. Rengeteg pályázatot készítünk és nyújtunk be, ezek – amennyiben nyertesek – visszakérülnek hozzánk és szintén a kollégáim menedzselik. A hozzánk hasonló nagyságú települések többnyire magasabb létszámmal dolgoznak, így hosszú távon nekünk is át kell gondolnunk a létszámgazdálkodásunkat. Alapvetően elégedett vagyok a dolgozókkal, bár a vezetői értekezleteken nem mindig a dicséret hangzik el részemről.

A Város Napjára készülünk. Erőt merít-het-e a ma embere a múltból, és megfelelően őrizzük-e az örökséget?

Családfakutatásom során rengeteg érdekes anyaggal találkozom. Elődeink következetes városfejlesztési elvek mentén dolgoztak. Mindennek rendje volt. A társadalmi egyenlőségek, a szegénység, a járványok, háborúk mind-mind nehezítették életüket, mégis volt egy íve a fejlődésnek. Ma már természetes, hogy a gimnázium városunk egyik ékes-sége, de gondoljunk csak bele! Egy évtizeddel azután, hogy a XVI. század végére erő-

sen fogyatkozó Böszörménybe költöztek a hajdúk, már iskolát alapítottak. A gazdagabb családok első fiukat taníttatták, többnyire ügyvédnek, tanárnak. A gazdák apáról fiúra örökítették birtokaikat, jószágaikat, hosszú távra terveztek, nem a „mának éltek”. Erős, gazdag, óriási határral rendelkező várost hagytak ránk. Hogy megfelelően őrizzük-e az örökséget, én nem tudom megítélni, mindenesetre nagyon tisztulem az ő munkájukat, ugyanis eredményesek voltak. Böszörmény létezik, szépül, de hogy évszázadok múlva mi lesz, hogy lesz, azt nem tudom, vagyis az én munkám – a mi munkánk eredményességét mások fogják értékelni. Azt csak remélni tudom, hogy lesznek, akik egyáltalán értékelhetik majd.

A vezetői személyiség egyik fontos területe a kritika kezelése. Ön hogyan viseli a támadásokat, vagy épp ellenkezőleg, tudja-e mi szól a polgármesternek és mi Kiss Attilának?

Ha olyan embertől érkezik a bírálat, akinek adok a véleményére, illetve, ha lát-szik, érződik a segítő szándék, azt átgondolom. Amikor azonban csak az akadékoskodás, vagy a divatos, közösségi oldalakon zajló mocskolódás folyik, azzal nem szoktam foglalkozni. Komoly kérdéseket nem az internetes, többnyire névtelenségbe burkolódzó oldalakon szoktunk megvitatni. Az ajtóm (és minden vezetőtársamé is) nyitva

áll mindenki előtt, bármilyen ügyben szívesen meghallgatunk bárkit. A döntéseket és az odavezető előkészítő munkát egyébként is közösen szoktuk elvégezni, s minden alkalommal kifejezetten kérem a kollégákat, mondják el véleményüket. Nem biztos, hogy mindent helyesen látok és nyilván senki sem érthet mindenhez.

Mik a tervei a jövőben, ha újra megválasztják?

Rengeteg előkészítés alatt álló feladat tornyosul az asztalomon. Dolgozunk a megyei jogú várossá válás, az Egészségügyi Fejlesztő Centrum, a zöld korona vízió előkészítésén. Ezek olyan volumenű változások, fejlesztések, amelyek alapvetően befolyásolják a jövő Bősörményét, vagy Bősörmény jövőjét. Széles társadal-

mi összefogás, bonyolult előkészítő munka vár azokra, akik megvalósítják. A napi munkában a városüzemeltetés erősítése, az ipari park „belakása” kiemelt feladat lesz. Így a ciklus végén köszönöm a Hajdúsági Tükör szerkesztőségének az elmúlt évek munkáját, remélem a lap a következő évek, évtizedek meghatározó helyi szellemi műhelye lesz. A Tükör olvasóinak jó egészséget, sikeres, boldog életet kívánok!

1	Hajdúböszörmény Városi Szennyvíztisztító telephének kármentesítése	31	Hajdúsági Múzeum működéséhez kapcsolódó informatikai fejlesztések több ütemben
2	A Hajdúsági Szilárd Hulladéklerakó és Hasznosító Társulás települési szilárdhulladék lerakóinak rekultivációja	32	Hajdúsági Múzeum állandó kiállításának fejlesztése több ütemben
3	Bocskai István Általános iskola Benedek utcai konyhájának korszerűsítése	33	Többfunkciós kiállítótér és kávézó kialakítása a Hajdúsági Múzeumban (Múzeumpresszó kialakítása)
4	Kálvineum épületében található konyha és étkező korszerűsítése	34	Káplár Miklós emlékház állandó kiállításának kialakítása
5	Hajdúböszörmény az idősekért, a Fazekas Gábor Idősek Otthona korszerűsítése	35	Művészes labdarúgó-pálya kialakítása a Tizenhárom vértanú utcán
6	Volt Zsinagóga épület felújításának I. üteme, raktár épület bontása	36	Kondipark kialakítása a Tizenhárom vértanú utcán
7	Városi közvilágítási rendszer korszerűsítése	37	Streetball pálya kialakítása a Tizenhárom vértanú utcán
8	Az Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola épületenergetikai fejlesztése	38	Vinotéka kialakítása a Deák F. utcán
9	Kerékpárút szakasz felújítása a 35. sz. főút mentén (Aldi és Temető között)	39	Almáskert kialakítása
10	Szociális bérlakások felújítása a Déli-Lucernás városrészben	40	Szólóültetvény kialakítása
11	Térfigyelőkamera és internet rendszer kialakítása a Déli-Lucernás városrészben	41	Üveg csomagolási hulladék gyűjtésének fejlesztése
12	Kincskereső Óvoda energetikai felújítása és közösségi funkciót is betöltő tornateremmel történő bővítése	42	Városi Sportközpont műfüves, nagyméretű futballpályájának felújítása és műfüves, kis-méretű futballpályájának sátor borításának megvalósítása
13	Szilárdburkolat kiépítése és csapadékvíz-elvezetés a Martinovics Ignác, Görgey Artúr, Kandó Kálmán és Kőrösi Csoma Sándor utca hiányzó szakaszain, az Esze Tamás utca forgalmasabb szakaszának felújítása, buszperon kialakítása;	43	Városi Sportközpont élőfüves pályájának lelátó korszerűsítése
14	Baltázár Dezső utca felújítása	44	Városi Sportcsarnok épületének energetikai korszerűsítése, sportterének felújítása
15	Szoboszlói utca felújítása	45	Hajdúböszörmény szélessávú passzív optikai hálózatának (GPON) fejlesztése
16	Fürdőkeri ifjúsági szálló kialakítása	46	Polgári u. 92. sz. tájház Löki porta épület mestergerenda cseréje, Polgári u. 94.sz. tájház megrepedt, megsüllyedt falszakaszainak megerősítése, cseréje
17	Műfüves labdarúgó-pálya kialakítása a Fürdőkeri utcán	47	Népi Építészeti Felújítási Program 2017. program megvalósítása a Tájházak területén.
18	Városháza bővítése, Kormányablak kialakítása	48	Hajdúsági Népi Mesterségek Háza és Oktatóközpont kialakítása
19	Napelemes rendszer telepítése a Hajdúböszörményi Polgármesteri hivatal épületére	49	Kálvin téri I. világháborús emlékpark és szobortalapzat felújítás
20	Polgármesteri Hivatal energetikai felújítása	50	Művelődési ház mögötti II. Világháborús emlékpark felújítása
21	Hajdúböszörmény Város Önkormányzata ASP központhoz való csatlakozása	51	Új játszótér kialakítása a Főtérhez csatlakozóan a Hajdúkerület utcán
22	Pótlólagos szennyvízcsatornázás és ivóvízhálózat építési projekt előkészítése a város nem lefedett területeire	52	Zöld fal kialakítása a Múzeum udvaron a Városi Könyvtár épülete előtt
23	Weszprémy utcai óvoda felújítása, bővítése	53	Attila utca felújítása
24	Weszprémy G. utca felújítása	54	Karap Ferenc utca felújítása
25	Kerékpártárolók kialakítása a városközpontban	55	"A" típusú elektromos töltőoszlop telepítése Hajdúböszörmény városában
26	Vágóhíd építése	56	Hajdúböszörményi Városi Bölcsőde eszközbeszerzése
27	Húsfeldolgozó üzem építése	57	Szociális Szolgáltatási Központ energetikai korszerűsítése
28	Húsfeldolgozó üzem működéséhez további termelő eszközök, gépjármű beszerzése.	58	Szociális Szolgáltatási Központ infrastrukturális fejlesztése, átalakítása
29	Hét vezér utcai óvoda bővítése	59	Modell kísérleti program a szociális alapszolgáltatások funkcionális összekapcsolására
30	Vásár téri kerékpárút kialakítása	60	Munka és ügyintézés szabadsága a gyermekbarát Hajdúvárosban
		61	Szervezetfejlesztés Hajdúböszörmény Város Önkormányzata részére
		62	Kerékpárosbarát települési cím elnyerése
		63	Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) befektetőbarát település programhoz való csatlakozás

Varga Gyula

A sokfelől jött ember

Eszmezsere Rózsa Ferenc csillagással

Mindenki csak költözik a keleti országrészről Nyugatra, Önnél ez pontosan fordítva történt: Vácról Hajdúböszörménybe költözött. Kalandvágy?

Nevezhetjük kalandvágnak is, amennyiben kalandvágy, ha az ember itt a keleti szegletben találja meg élete párját. Ez immár nyolc éve történt. Ez idő alatt nagyon megszerettem a böszörményi embereket. Sokkal emberségesebbek, sokkal közvetlenebbek, mint az én megyémben. Nem szívesen költöznék el. Mindenképpen meg kell említenem, hogy nem csak társat, de igaz barátokat is kaptam Hajdúböszörménytől.

Tudom, hogy tagja a HAT- South exobolygó kereső hálózat műszaki csapatának. Mivel foglalkozik maga a program, és mi az Ön feladata konkrétan ebben?

A program célja más csillagok körül keringő bolygók, un. exobolygók felfedezése. A projekt érdekessége, hogy bár a világ legegzenzotikusabb helyein működő távcsövekkel végezzük a kutatást, mégis mind az ötlet, mind pedig a technikai megvalósítás az utolsó csavarig, a kiértékelő programok utolsó bitjéig magyar vonatkozású. Olyan magyar emberek munkája, akik mindannyian amatőr csillagászokként, kis városi szakkörök növendékeként kezdték a hivatást. Mondhatni most is egy maroknyi csapat, akik nem csak kollégák, de gyermekkori cimborák is.

A feladat rendkívül nehéz. És itt most ne is beszéljünk az exobolygó kutatás elvi problémáiról. Maradjunk az én asztalomnál, a technikai háttérnél.

Mivel a műszerek mindegyike magyar fejlesztés és gyártás, mely egy péceli barátunk színvonalas műhelyében készül, óhatatlanul kerülnek homokszemek a gépezetbe. Némi humorral azt is mondhatnám, néha még az is előfordul, hogy nem találjuk a homokszemek közt a fogaskerekeket. Nos ezeket a problémákat vagyok hivatott felfedezni, és megoldani, lehetőleg még a tervezés és a gyártás előtt nyakoncsípni. Emellett persze, mint mindenki más, nem válogatunk a munkák közt. Ha kábelt kell húzni, kábelt húzunk, ha porszívóznunk kell, porszívóznunk, ha pedig a sok milliós kamerákon kell szűrőt cserélni, biztos, nem remegő kézzel szűrőt cserélünk.

Azt olvasatm, hogy úttörője volt a hiperérzékenységu anyagok alkalmazásának az asztrofotózásban. Mi volt ebben az újdonság a kilencvenes években, és milyen technikai háttérrel valósíthatta ezt meg itthon?

Ez már-már történelem. Igazából a színes asztrofotózás izgatta a fantáziámat. Amint megjelentek a nagyobb érzékenységu színes nyersanyagok, az elsők között voltam, akik az ég felé irányították az ilyen negatívokkal töltött gépeiket.

Ne feledjük, a kilencvenes években még se híre, se hamva nem volt a ma már tucatszám rendelkezésünkre álló távcsöböltnak. Mindent magunknak kellett megalkotni, kigondolni. A nyugati szaklapokban látható gyári műszerek csak álom maradtak

Rózsa Ferenc
fotó: Matey István

nekünk. Néhányunknak még ezek a szaklapok is.

Fontos volt tehát a nagy érzékenységu, mivel nem voltak pontos óragépekkel ellátott távcsö-mechanikaink. Minél kevesebb ideig kellett exponálnunk, annál nagyobb esélye volt, hogy pontoszerűek maradtak a csillagok a totón. Nehéz, ám nagyon szép korszak volt. Sokan edződtünk ezeken a nehézségeken.

Úgy tudom, sokat fotózt éjszaka, persze, gondolom ez ma már digitálisan történik. Ezen a területen is élen jár a magyarok között, ahogy mondják..

Sokat szeretnék fotózni. Szerencsére megadatik, hogy a világ legsötétebb egű területeiről tehessem ezt. És ami ennek az előnye, az egyben a hátránya is. Ugyanis minden fotózásra „pazarolt” percet a programtól csenek el, mivel a munkánk java része átnyúlik az éjszakába is.

Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a fiatalkori asztrofotós lelkesedés alábbhagyott. És senki ne higgye, hogy ez egyfajta „burnaut szindróma”. Hogy kiégtem volna. Én inkább bizonyos értelemben vett fejlődésnek élem meg. Oly sokan fotóznak (tegyük hozzá, kiválóan, számos magyar asztrofotós is), hogy úgy érzem, én már nem tudok

ehhez újat hozzátenni. Sokkal inkább lenyűgöz az érzés, ahogy kiállok az éjszakai égbolt alá, fejem fölött a Galaxisunk magjával, és eljátszom a gondolattal, hogy a végtelen Világűrt és engem csupán pár kilométer levegő választ el egymástól. Ilyenkor érzi igazán az ember, hogy ha mégoly parányi is, de része az Univerzumnak. Órákat tudok ülni egy távcsö okulárja mögött, rácsodálkozva, hogy milyen szép is a Világ. Vajon azért szép, hogy az ember gyönyörködhessen benne, vagy nélkülünk is szép volna????

A déli félteke csillagai nem láthatóak számunkra. Léteznek olyan bemutató intézmények, ahol egyszerre megnézhető mindkettő?

A déli égbolt csodálatos! Bármely planetárium képes ugyan megmutatni az érdeklődőknek a déli égbolt csillagképeit, ám ez csak nagyon-nagyon hitvány leképezése a valóságnak. Saját szemmel látni a Magellán Felhőket, vagy belefeledkezni a Galaxisunk magjába, felejthetetlen élmény. Ahogyan mókás azt is megtapasztalni, hogy a nálunk megszokott csillagképek, mind-mind tótágast állnak. Mindenkit csak biztathatok, hogy ha eljut a déli féltekére, legalább egy pillantást vessen az égboltra.

Kiváló távcsőépítő és javító, és sokaknak segített már ezen a területen. Minden típusú távcsövet ismer? Esetleg volt-e olyan-akár saját építésű is-, amelyikkel nem boldogult?

11 évesen építettem első távcsöveimet. Édesapám esztergályos kisiparos (ahogy akkoriban mondták, maszek) volt, így otthon a garázsban akadt egy eszterga. Emlékszem, csak kisszékről értem el a fogantyúkat. Azóta is optikák és távcsövek vesznek körül. Csak olyan távcsöveim van, amit magam építettem. Minden távcsőtípust ismerek, ám nem mindegyik használható jól amatőr viszonyok közt. Így azokkal nem is kerülök közelebbi kapcsolatba.

Szerencsére még semmilyen probléma nem fogott ki rajtam. Bele is betegednék. Nagyon nem bírom a kudarcokat kezelni. Párom meg olyankor engem...

Érdekes, hogy három nemzedékkel ezelőtt még az egyszerű parasztemberek is ismerték a csillagos égboltot, a mai emberek –és itt most nem csak a fényszennyezett városokban élőkre gondolok- szinte nem is ismerik a csillagokat. Gondolom, számtalanszor szembesült már ezzel. Szomorú ezért, vagy nem foglalkozik vele, hiszen ez a világ rendje?

Nagyon elszomorít az emberek természetudományokkal szembeni érdektelensége. A csillagászati ismeretek éppúgy hozzátartoznak szerintem az alpműveltséghez, mint a magyar irodalom, vagy történelem ismerete. Ezentúl tagadhatatlanul szemléletformáló is.

Nehéz legyinteni arra, hogy a Fő téri távcsöves bemutatásaink mellett számos fiatal sétál el úgy, hogy még külön biztatásra

sem jönnek oda a távcsőhöz. Pedig biztos vagyok benne, hogy sokuknak még életében nem adatott meg, hogy ilyen komoly távcsövekbe pillanthasson. Vagy hogy egyáltalán bármilyen távcsőbe is belenézhesen.

Az is elkésérítő, hogy amióta barátaimmal felélesztettük a Hajdúböszörményi MCSE csoportot, nem sikerült egy szakkörre való (4!!!) fiatal összeverbuválni. Ezért is igyekszünk örömmel elfogadni minden felkérést, ahol népszerűsíthetjük ezt a gyönyörű tudományt.

A hallgatóim gyakran nevetnek Arisztotelészen, Thalészon, vagy akár a reneszánsz gondolkodókon, hogy milyen primitív technikai eszközeik voltak. Mit üzen nekik?

Mit üzenhetnék...

Talán azt, hogy bármily hihetetlen, de az első holdraszállást egy olyan kapacitású számítógéppel vezényelték le, aminek teljesítménye töredéke volt egy mai, nem is olyan túl okos telefon teljesítményének. Ez lehet megmosolyogtató. Ahogyan az is, ahogyan Eratoszthenész kezdetleges eszközökkel, csupán szögek mérésével meghatározta a Föld kerületét. Eredményül 39690 km..-t kapott, ami szinte tökéletes eredmény. Ne feledjük, ezt közel 2200 évvel ezelőtt.

Jómagam elmondhatatlanul szerencsésnek tartom magam, hogy olyan korban élhetek, amikor soha nem látott méretű távcsövek épülnek, a világűr telis-tele van a mélységeket pásztázó űrszondákkal, és olyan műszerek állnak rendelkezésünkre, amikkel kimutathatjuk az eddig csupán csak elméletekben létező gravitációs hullámokat.

Az asztrológiát és az asztronómiát gyakran összekeverik az emberek. Önnel megtörtént már, hogy belesöpött egy ilyen szituációba?

No, ez a kedvenc témám. Mit belesöpöpnék! Magam keresem a lehetőséget, hogy vitázhassak, érvelhessek a témáról. Bár jómagam nem hiszek az asztrológiában, ez nem azt jelenti, hogy tagadom, hogy hatással vannak ránk a csillagok, az égitestek. Mi az, hogy hatással vannak! Egyenesen nekik köszönhetjük a létezésünket. Gondoljunk csak a Napunkra. Neki köszönhető a földi élet. Neki köszönhetjük az összes energiahordozónkat. A szélenergia, a vízenergia, de még a tűzifa is a Napnak köszönhető. Vagy a testünket alkotó elemek. Mindmind csillagkohókban, csillagok méhében születtek. Azt viszont tudom, hogy az nem fogja meghatározni egy ember sorsát, jövőjét, tulajdonságait, hogy születésekor mely csillagjegyben tartózkodott a Nap. Micsoda egysíkú is volna a Világ, ha ez igaz volna.

Hogyan is volt a kezdetekben? A korabeli csillagjósok ismertek hat bolygót. Segítségükkel állították fel a horoszkópjaikat. Aztán csillagászok felfedezték Úránuszt és a Neptunuszt. Nem kitalálták, „csupán” felfedezték. Csillagjósaink pedig, mintha mi sem történt volna, egyszerűen beemelték horoszkópjaikba. No de akkor e két bolygó kétségtelen léte, ám nem ismerete ellenére hogyan is működhetett helyesen a hat bolygós horoszkóp?? A tudomány abban különbözik mindenfajta áltudománytól, hogy a tudomány nagyon szigorú önmagával szemben. Elég egyetlen eredmény, ami az elméletnek ellentmond, és az elmélet máris megy a levéltárak poros süllyesztőjébe.

A Carina köd
fotó: Rózsa Ferenc

Borók Imre

A Nagy Éhínség (on Górtá Mór) Írországban

Mi magyarok, gyakran szoktunk panaszkodni mostoha történelmünkre, az idegen hódítókra (tatárjárás, török hódoltság, Habsburg-uralom..., stb.).

Akkor vajon mit szóljanak a Zöld Sziget, vagyis Írország kelta eredetű lakói, akik csaknem 750 esztendeig (1169-1921) álltak angol uralom alatt?

Nemcsak sajátos vallási rítusait, ámde még kelta anyanyelvüket is betiltották az angolok! Akit mégis azon kaptak a hódítók, hogy használni merete gael (ír) anyanyelvét, azt kegyetlenül megbüntették. Így aztán talán nem is akkora csoda, ha ma Írország ötmillió lakosa közül, mindössze kevesebb mint egytizedük használja ír anyanyelvét a mindennapokban. Másik 10 százalékuk többé-kevésbé megérti a gael nyelvet, ám ez legfeljebb arra jó nekik, hogy televíziót nézhessenek, rádiót hallgassanak. Az írek kétharmada egy szót sem beszél, tud ősei kelta anyanyelvén, ők csak az angolt használják egymás közt. (Bár az iskolákban, óvodákban legalább már tanítják – idegen nyelvként). Kevesen tudják, hogy Magyarországon is laktak hajdanában kelta csoportok, törzsek, népek (pannonok és eraviszkuszok). Őket a római hódítók söpörték el a Dunántúl területéről.

Az írek többször is fellázadtak angol uraik ellen, ám ezeket a felkeléseket a hódítók mindig leverték, sokszor véres harcok árán. (1649-ben, az angol polgárháború idején, Cromwell ostromolja és beveszi Wexford várát – 2000 ír halott, s Drogheda városát – szintén 2000 halott gael élete árán). Az ír római katolikusok kivándorlása ekkoriban indult meg először.

1691-ben, az aughrími csata során, a Vilmos király vezette angolpártiak legyőzték a Stuart-ház ír híveit. Aki a vesztesek közül nem akart kegyelemért könyörögni (egy teljes ír hadsereg – 14000 katoná) az Franciaországba menekült el, s zsoldosként harcolt Jakab királyért. A római katolikusok helyére protestáns telepesek vándoroltak a szigetre. Így jött létre a mai Észak-Írország. A napóleoni háborúk hatására 1798-ban felkelés tört ki Dublinban, az ír fővárosban, de az angolok ezt is vérbe fojtották. Napoleon bukása, a waterloo-i csata (1815) után tartós békés időszak következett. Írország ekkor igen meszsze állt attól, hogy Európa legszerencsétlenebb országa legyen.

A XIX. század első felében az írek az állattenyésztésről fokozatosan áttértek a nagyobb gazdasági hasznot hozó földművelésre. Legeltetés helyett inkább feltörték a szűzföldeket, lecsapolták a mocsarakat, és parcellázták a hegyoldalkat. Minden talpalatnyi helyet arra használtak fel, hogy burgonyát termeljenek. Miért pont azt és nem más?

Az ír sziget éghajlata, a rengeteg eső és a mérsékelt meleg, kifejezetten megfelelt a krumplitermesztéshez. A burgonya, főként tejjel kiegészítve, szinte ideális étel, egységnyi területre jutó hozama pedig jóval nagyobb, mint bármilyen más gabonafajtáé. Egy akkori átlagos ír család (vagyis két felnőtt és négy gyermek), egyetlen hét alatt, nem kevesebb, mint nyolc-tíz kiló krumplit evett. Minden étkezéskor került az asztalra burgonya, hétköznapi és ünnep idején egyaránt, mindig s mindenkor ezt ették a családok.

Az ír háziasszonyok többsége legalább nyolc-tíz különféle módon tudta elkészíteni. (sütve, főzve, párolva, piritva, kirántva, bundázva, pácolva, grillezve, pürésítve...). A burgonyatermelés 1760 körül kezdett el terjedni a szigeten. Az ír mértékkel mérve hosszú, békés időszak nemcsak a munkaerő-keresletet növelte meg, hanem a lélekszámot is. 1800-ban ötmillió ember élt egy mai Magyarországhoz hasonló méretű területen, 1841-ben pedig már több mint nyolcmillió ír szorongott a Zöld Szigeten. Roppant mértékűvé vált az írek munkanélkülisége. Az angol földesurak természetesen odahaza, Angliában laktak. Sohasem tették a lábukat a szigetre, helyette inkább közvetítőkön keresztül kiadták bérbe földjeiket ír földbirtokos társaiknak. Azok újabb bérlőik számára parcellázták földjeiket. Bérléti díjat szedtek, és a tartozások beszedése volt a legfontosabb számukra. Bevételeiket máshol költötték el. Ha egy bérlő nem tudott fizetni, azonnal kilakoltatták. Akadt a helyükre éppen elég új jelentkező. Nem kellett még a munkásokat se megfizetni, hiszen azok megelégedtek egy kis darab földdel, ahol maguk is krumplit termelhetek. Az apák felosztották fiaik között a földjüket, hogy gondoskodjanak saját gyerekeik megélhetéséről. Így fordulhatott elő, hogy az ír földállomány teljesen elaprózódott. A gazdaságokat mind apróbb és apróbb parcellákra osztották fel, hogy növeljék a bérléti díjakat. A földek kétharmada kicsiny alapterületű volt. Egynegyede még a két hektárnyi nagyságot sem érte el, és a maradék fele is kisebb volt öt hektárnál. A földesurak csak a haszonnal törődtek, semmi mással. Az ír lakosság négyötöde teljesen elszegényedett. Borzasztó lakhatási körülmények és hihetetlenül alacsony életszínvonal jellemezte egész Írországot.

A várható élettartam nagyon rövid, mindössze alig 40 év volt a férfiak esetében, és a családok is nagyok voltak, sok éhes szájjal. Az élet és a halál közötti különbség még jó évben is veszélyesen keskeny alakult.

Monokultúra alakult ki, egyetlen egy fajta krumplit termesztettek, azt ismerték a Zöld Szigeten, semmi egyebet sem. Az ír földművelő családok léte a burgonya évről évre megújuló termőképességétől függött, és csakis ettől. A burgonya ráadásul romlékony áru, és nem lehet olyan hosszan raktározni, inségesebb időkre, mint a gabonát. A krumplitermelés bármilyen fennakadása, zavara, részleges kiesése alapjaiban rengette meg Írországot. Akadtak baljós előjelek, rosszak voltak a kilátások. Korábban is akadt példa terméskárookra, élelmezési nehézségekre a XIX. század korai évtizedeiben. A burgonyát nagyon megbízhatatlannak tartották. (1800-ban és 1807-ben, 1821-ben és 1822-ben, 1830-ban és 1831-ben akadt terméskiesés). Sőt, 1832-ben, 1833-ban, 1834-ben és 1836-ban a száraz rothadás és a burgonya más betegségei súlyos veszteségeket okoztak. De ezek csakis egyes országrészeket érintettek, sohasem az egész szigetet. Ám az a katasztrófa, ami bekövetkezett, olyan váratlan és teljes volt, hogy arra sem az írek, sem pedig a britek nem voltak felkészülve.

1845-ben hosszú esőzés volt Írországban, ez azonban láthatóan nem tett kárt az ígértes burgonyatermesztésben. Aztán augusztusban hírek kezdtek szállingózni egy rejtélyes betegségről, ami Angliában megtámadta a krumpliföldeket.

Ez már a burgonyavész volt.

Korábban Amerikában pusztított, az USA keleti partvidékén és a kanadai területeken. (Később, már a XXI. század folyamán, a tudósok génevizsgálatokkal kimutatták, hogy a fertőzés eredetileg a mexikói Toluca-völgyből indult el, az egykori Azték Birodalom központi vidékéről). A fertőzést eredendően a Phytophthora infenstans nevű gomba okozta. Félelmetes kór volt ez, a termés még lábon elrohadt, a krumpliföldek teljesen elhagyatottakká váltak Emberi étkezésre vagy az állatok táplálására is alkalmatlanná vált a fertőzött burgonya, a termés egésze.

A pusztító burgonyavészt 1845. szeptember 9-én észlelték először, Írország déli részén, Wexford vidékén és Waterford környékén, ahová Angliából érkezett meg, a hajókon. Innen már rohamos gyorsasággal terjedt el mindenfelé. Sajnos senki sem jött rá arra, hogy a betegséget tulajdonképpen egy gomba okozza, s nem maga a növény beteg. Ezért aztán a javasolt gyógymódok mind csődöt mondtak, kivétel nélkül hatástalanok maradtak. Mivel nem ismerték fel a kórokozót, gyógyítani sem tudták. Különben burgonyakolera néven ismerték meg a gazdák ezt a betegséget. A terméskiesés elérhette akár a krumplitermés felét is.

A brit kormányhivatalok, mikor tudomást szereztek a katasztrófáról, azonnal cselekedtek. Sir Robert Peel konzervatív miniszterelnök segélyeket vezetett be. Elsősorban az árak elszabadosítását szerette volna megelőzni. Emiatt kukoricát és lisztet vásárolt az USA-ból. A helyi önkéntes adományokat kormánysegéllyel egészítette ki. Közmunkákat szerveztek, hogy a nincstelen éhezőket fizetni tudják. Száznegyvenezer ír kapott munkát, majdnem félmillió fontot fizettek nekik. A miniszterelnök úgy döntött, az éhezés ellenére sem tiltja be az élelmiszer-kivitelt Írországból. A szigetről, az éhínség ellenére is, folyamatosan vitték át Angliába a hűsfeleségeket és a gabonát.

Ám Peel tory kormányának liberális ellenzéke úgy látta jónak, ha az ételt inkább árúként, és nem ingyen adják. Így amikor Peel végül megbukott, 1846 elején, Lord John Russel whig kormányt alapított. Minden rosszra fordult Írországban. Kimerült és lehangolt, megosztott lett a világ hirtelen.

A liberálisok meggyőződéssel vallották: a kormány gazdasági beavatkozásai károsak és haszontalanok lennének. A beavatkozásokat Isten elleni vétkeknek látták, melyeket maga az ördög sugallt. Első dolguk az volt, hogy elhatározták: egy következő burgonya-terméskár esetén nem lesz kormányfelfvásárlás, az élelmiszer-ellátást kizárólag a magánvállalkozásokra hagyják.

Az angolok úgy vélekedtek: segélyt csak a dologházakban szabad adni, munka ellenében. Szentül hitték, hogy az ettől való bármilyen eltérés összeomlasztaná a brit rendszert. Mindenütt adományokat gyűjtöttek, az egész országban. Akadt olyan időszak, mikor Írország lakóinak fele közmunkát végzett, létszámuk elérte a több millió főt is akár. Az egyik hónapban, a dologházi ellátásra szoruló létszáma meghaladta az egymillió főt is.

Az angol kormány végül kénytelen volt beismerni a vereségét. Felhagytak a közmunkákkal, és bevezették a közvetlen segélyeket.

„A Mindenható valóban elküldte a burgonya-

vészt, de az angolok hozták létre az éhínséget”

A terméskár 1846-ban megint bekövetkezett, s immár teljes volt. Ez nem is volt olyan nagy csoda, hiszen sokkal kevesebb burgonyát tudtak elvetni az írek, mint korábban, és az elvetett krumpli is megsemmisült még a földben. A fenyegető katasztrófa láttán a liberális kormány semmit sem tett. Őlbe tett kézzel ültek, s várták a csodát. Lemondtak az éhezők megsegítéséről és a közmunka-programokról.

Amikor megérkezett a tél, hamarosan kiderült, hogy ez nem egy átlagos őr évszak lesz. Emberemlékezet óta a leghidegebb, egyben leghosszabb tél volt az 1846-os, Írországbán. Nem maradt semmi élelem, gyakorlatilag nem volt Írországbán burgonyatermes, a kiéhezett emberek ott hagyták saját földjeiket. Mindenkin eluralkodott a pánik. Éhező bandák kóboroltak mindenütt. Fosztogatták a vidéket, s szinte valamennyien a nagyvárosok felé igyekeztek, a túlélés reményében. Néha még emberevés is előfordult. Rengeteg ember éhen halt útközben, egész családok, s meg sem érkeztek. Dublin és Galway éppúgy megtelt, mint ahogy Derry és Dundalk városai, Belfast és Limerick települései, Cork és Bangor kikötői is.

Ha valamiféleképpen sikerült is megérkezniük a nagyobb városokba, ott sem volt túl sok választásuk, csak a közvetlen segély. Nem volt lakásuk, nem akadt munkájuk. Az éhezők enni az ingyenkonyhákra jártak, mert mást nem tehettek. Legfeljebb egy tányér híg levest ehtek naponta. A gabonahiány miatt kialakult magasabb árak főleg a munkásokat és a parasztokat nyomortották meg. Decemberre már csak a közmunka maradt az egyetlen jövedelemforrás.

A helyzet nem csillapodott 1847-ben, sőt még tovább romlott (Nemhiába nevezik ezt az esztendőket még ma is Fekete Évnek az írek.) Szélvihar fújt, az országot vastag hó borította be. Lázjárvány sújtotta a legyengült embereket, megjelent az éh-tífusz. Változás és tífusz szedte áldozatait az írek közül. Ám még ez sem volt elegendő csapás. A dizentéria megjelenése várható volt, hiszen a nyers répán, a félig főtt kukoricaliszten, sőt algán élő emberek teljesen legyengültek. Azoknál az íreknél, akiknek egyedüli étke a C-vitamint nem tartalmazó kukoricaliszt volt, törvényszerűen megjelent a skorbut is. Végül járvánnyá fajult a bacillusos dizentéria, vagyis a vérhas. Mindennaposá vált az éh-vízkió, azaz az éhség ödéma. Megjelentek a fertőző betegségek is. Ezer és egy módja akadt annak, hogy a kegyetlen tél miatt amúgy is ingyenkonyhákra szoruló, dologházakban lakó, közmunkákon tengődő, rettegő és éhező ír emberek elpusztuljanak.

A szegénységi törvény, melyet a brit képviselőházban elfogadtak, úgy korlátozta a segélyeket, hogy csakis azok kaphassák meg, akiknek legfeljebb 0,1 hektár földjük van. Legalább kétszázézer ír esett így ki a szegénységi ellátásból. Mégis, az éhínség teljes ideje alatt, Írország hatalmas mennyiségű élelmiszert exportált Angliába. Hiába halt meg 1847-ben négyszázézer ír férfi, nő és gyermek, legalább négyezer angol hajó hagyta el az országot, húsrakományával: sonkával, szalonnával, borjúhússal megrakva, Anglia felé hajózva. Ezek kivitték a Zöld Szigetről a borsót, babot, hagymát, de még a nyulat, a vaját és a mézet, sőt a lazacot, az osztrigát, a heringet is. Hiány volt már vetőburgonyából is, így a terméskár megint nem volt elegendő.

Az angolok az egész nyűgöt szépen elolták maguktól, a rendeletek végrehajtását az írek (gaelek) nyakába varrták mind, az összes költséget ők állták, nem az angolok.

A helyzet semmit se javult 1848-ban sem. A

kolera aratott a legyengült emberek között. A dologházakban immár egymillióan szorongtak. A burgonyavész újra elpusztított mindent Ír földön.

Ennyi éppen elegendő volt. 1849-ben változatlan erővel dühöngött a burgonyavész természeti csapása, s csak 1850-re szűnt meg a járvány. Az éhínség tartós depresszióba kergette az íreket, örök derülátásuk megszűnt, mindenért az angolokat hibáztatták. Keserűek lettek és kiabrándultak. Úgy érezték: ők Európa legszerencsétlenebb lakói. A sziget lakosai közül másfélmillióan éhenhaltak, ugyanennyien kívándoroltak szülőföldjükéről. Viktória királynőt úgy ismerték ezután az írek: éhínségkirálynő. Az írek többsége számára a britekkel közös unió immár egyet jelentett a vesztett reményekkel, az orvosság nélkül sérelmekkel, a visszamaradottsággal, a nyomorral, a megtagadott szabadságjogokkal, s mindenekfelett a nagy éhínség katasztrófájával. A Zöld Sziget forrongott- a dühtől és a tehetetlenségtől, az elkeseredettségtől.

Az angolok, azonnal és haladéknélkül kilakoltatták azokat a szerencsétlen íreket, akik nem tudták megfizetni a magas bérleti díjaikat, akár éheztek, akár nem. Több mint félmillió ír járt így. Ők mindössze egyetlen napot kaptak arra, hogy elcsomagolhassák holmijukat és ott hagyják a földjüket, otthonukat. A nők sírása éppen úgy nem hatotta meg az angol hatóságokat, mint a gyermekek elkeseredettsége és a férfiak dühe. Ellenük még a rendőröket is bevetették – a legcsekélyebb ellenállás esetén is. Menekedéket sem nyújthatott nekik egyetlen bérlőtársuk sem, egyetlen éjszakára sem. Egyes vidékeken a bérlők kétharmadától szabadultak meg így. A kilakoltatott családok ezrei táplálékot kerestek az országban – gyakran hiába. A felszabaduló birtoktesteket az angol és az ír nagybirtokosok saját kezükbe vették. Akadt olyan megye Írországbán, ahol a korábbi gael lakosság 85 százaléka vagy elmenekült, vagy éhen halt.

Sok százezer ember maradt munka és fedél, pénz és élelem nélkül. Először az idősek és a nagyon fiatalok haltak meg és a betegek. Az írek pánikba estek, mindenki menekülni akart az országból. Korábban a kivándorlás a tavaszra s a nyárra korlátozódott, így 1845-ben, a burgonyavész őszi megjelenése nem emelte meg a kivándorlók létszámát. Ez a helyzet változott meg 1846-ban, mikor kiderült, hogy a terméskár immár teljes lesz.

Elsőként a törpebérlők kerekedtek fel, a kisgazdák csak egy esztendő múlva indultak el, a Fekete Év folyamán. Először csak Angliába hajóztak át. Megszállták a kikötőket. Akadt olyan időszak, mikor Liverpool akkori negyedmillió lakosságának fele ír éhező, gael menekülő bevándorló volt. Akkora volt az ínség, hogy innen is tovább kellett állniuk, hiszen több mint 300 000 ír szegényt, férfit és nőt sőt gyermeket úgy sem tudtak volna ellátni.

Megjelentek az ún. koporsóhajók. Ezek többnyire olyan ócska bárkák voltak, hogy tulajdonosaiknak jobban megérte, ha a rosszul karbantartott hajók elsüllyedtek, mintha továbbra is fizetniük kellett volna értük a biztosítási díjakat. Most még ezeket a vén ócskaságokat is újra szolgálatba állították. Bizony, akadtak közöttük üttört-kopott, korábban bálnavadászatra használt vitortláshajók, éppen úgy, mint egykori rabszolga-kereskedő hajók. Minél olcsóbbak voltak, annál többen vették igénybe őket. Túlszűfoltak voltak, tulajdonosaikat csak a várható nagy nyereség érdekelte. Ezeken a hajókon a lehető legkevesebb élelmet és ivóvizet, s helyet biztosítottak

alutáplált utasaik számára. A fertőzések gyakran szedtek áldozatokat a végtelenen legyengült írek közül a koporsóhajókon. Így fordult elő az, hogy a hajókon menekülő írek egyharmada meg sem érkezett élve a célkikötőjébe. Egy másik egyötöd el sem tudta hagyni az angol kikötőket, ott pusztultak bele az éhezésbe. Olyan ír (gael) nyelvű beszámolókat ismerünk, melyekben leírják: annyi halottat dobta a tengerbe, hogy ezeket a koporsóhajókat állandóan cápák követték. Az utazás általában négy-hat hétig tartott, ezt kellett valamiféleképpen túlélniük, a végsőig kimerült, kiéhezett emberekként. A koporsóhajók legtöbb utasa a fiatal férfiak közül került ki, hiszen a nők és az idősek, sőt a gyermekek sem éltek túl a mostoha körülményeket. Minél kisebb kikötőkből indultak el ezek a tengeri ócskaságok, hogy kijátsszák az ellenőrzéseket.

Míg az első időkben legfeljebb csak Angliáig, Skóciáig vagy Walesig merészkedtek el az éhezők, később már kénytelenek voltak innen is továbbállni, hiszen nem kaptak semmiféle ellátást se. Főként a férfiak és a kisgyermekes nők helyzete volt nehéz. Özönlenni kezdtek Amerikába. Főképpen az USA keleti partvidékének mólói, valamint Kanada kikötői voltak népszerűek, mint egykori brit gyarmatok. Legalább négy-hat hétig tartott az utazás az ígért földjére.

Olyannyira megnőtt a koporsóhajók iránti kereslet, hogy 1847 folyamán megindultak a közvetlen járatok is, az ír kikötőkből, többek között a Shannon folyó torkolatából is Amerika felé. Így történt meg, hogy egyetlen esztendő alatt negyedmillió ír hagyta hátra szülőföldjét, hazáját. Olykor egész falvak ürültek ki.

A burgonyavész teljesen átforgalmazta és elpusztította a gazdag és termékeny Írországot. Pontosan nem ismert, hogy hányan pusztultak el, de a tudósok úgy vélik, hogy többen haltak meg a betegségektől, mint az éhezéstől. A betegségek közé a láz, a himlő, a vérhas, a kolera, a diftéria és az influenza, a kanyaró, a hasmenés, a tuberkolózis (tüdővész), a légzőszervi fertőzések, a szamarcköhögés, a bélpesztis voltak a legpusztítóbbak. Nemcsak családok, de sokszor akár egész falvak is eltűntek. A betegségek két nagy csoportba voltak besorolhatóak: az éhezés okozta betegségekre, és a táplálkozási hiányok okozta fertőző betegségekre. A rossz higiénés helyzet is sok bajt okozott.

A születések és a házasságok vagy halálesetek állami nyilvántartásba vétele ekkoriban még nem kezdődött meg, és a római katolikus egyház jegyzékei szerfelett hiányosak. A legújabb kutatások szerint, 1845 és 1851 között, a halálozások száma másfél millió körül van Írországbán. A burgonyavész következtében legalább ugyanennyi ember emigrált külföldre, Angliába és máshová. „A fiatalok s erősek elmentek, csak az öregek s betegek maradtak Írországbán!”- tartotta a mondás. Így aztán nem is volt oly nagy csoda, ha Írország lélekszáma negyedével csökken le az időszakban. Nyolcmillió írból, a századfordulóra a burgonyavész és kivándorlás miatt mindössze ötmillió maradt élve, otthon. S mindezt alig öt esztendő, vagyis alig fél évtized alatt!

Az Ifjú Írország fiatal forradalmárai 1848-ban felkelést robbantottak ki a brit uralom ellen, de széles körű támogatás híján ezt az angolok könnyen leverték. Az éhezők mindenbe belefásultak. Nem törődtek a szabadságukkal, csak a túléléssel. Az ír nagybirtokosok pontosan olyan felelőtleneknek bizonyultak, mint angol kollégáik.

Az írek házassági szokásai is megváltoztak, a házasulandók sokkal később kötöttek egymással házasságot, mint korábban. A nők egyharmada

da sohasem ment férjhez, míg a férfiak negyede nem nősült meg soha. A hajléktalanok létszáma megegyező volt a demográfiai és kulturális katasztrófa nyomán. A kivándorlók szinte mind római katolikusok voltak.

Írország nagy területei lakatlanná váltak, egész vidékek néptelenedtek el a burgonyavészben. A gael nyelv elveszítette uralkodó jellegét a szigeten, mivel az országból kivándorlók legtöbbször ír anyanyelvű volt. Akik az emigránsok közül angol nyelvű területekre költöztek, felhagytak a gael használatával.

Az írek híresei dalaikról, így semmi meglepő sincsen benne, hogy megőrizték a burgonyavészt és szenvedéseiket is. Néhány búskomor nótá népdallá vált a gaelek (írek) ajkán. Az íreknek nem maradt másra erejük, csak a pusztulásra.

Talán az sem véletlen, hogy Bob Geldofnak, az ír rockénekesnek jutott eszébe a Live Aid koncert ötlete, látva az afrikai éhezőkéről szóló riportot a televízióban. Bono, az ír U2 együttes énekes 2000-ben szervezett egy hasonló koncertet.

Nemcsak Írországon okozott terméskiesést a vész (noha itt volt a legnagyobb mértékű). A burgonyavész végigszáguldott egész Európán, nyugatról kelet felé, ám sehol sem okozott olyan teljes katasztrófát, mint éppen Írországon, a Zöld Szigeten. Az írekből kiölt minden reményt, ekkoriban lettek hírhedten búskomorak.

Skóciában, főképpen a skót anyanyelvű goidel népesség szenvedett sokat a skót Felföldön. Közülük nem kevesebben, mint kétszáz ezren pusztultak bele a vészbe, vagy menekültek el előle. Wales területén, a hatalmas hegyek

között is óriási pusztítást hagyott maga után a burgonyavész. A legtöbb kelta, aki még beszélt a cymri anyanyelvét, Liverpoolon vagy Bristolon keresztül hagyta el a szülőföldjét, a kilátástalanság elől menekülve, így tovább növelve az angol kikötők és városok mérhetetlen zsúfoltságát. Ezek meg sem álltak Dél-Amerikáig, még Argentínába is eljutottak. Itt is menetrendbe álltak a koporsóhajók.

A Man-szigeti kelták, vagyis a manxok is vándorbotot vettek a kezükbe, s a nyomor elől futva-szökve hagyták el az otthonaikat.

Hasonlóképpen cselekedtek még a cornwalli kelta származásúak is, azaz a korniak, ők Angliából főképpen az USA területére emigráltak.

Még a Franciaországban élő bretonok, saját kelta anyanyelvükön a breizek sem vonhatták ki magukat a burgonyavész hatása alól. Ők leginkább Kanadába települtek át az éhezés elől.

Az írek élesen kritizálták a Lord Russel-féle whig liberális kormány intézkedéseit. Felhánytorgatták, hogy az angol kormány kisebbségi szerette volna a katasztrófa mértékét, s nem tett eleget a válság kezelésére. A kormány csak 7 millió fontot költött a segélyezésre, noha a hat év alatt Írországból húszmillió font értékű árut vittek ki az angolok.

A történészek megállapították: az éhínség nem volt sem elkerülhetetlen, sem legyűrhetetlen. Az ír irodalmárok közül George Bernard Shaw és Leon Uris is megfogalmazta kételyeit az angolokkal szemben. Az éhínséget tovább súlyosbította a nem megfelelő kormányzati válasz. Politikai döntéseket hoztak, emberiességi döntések helyett. Elhanyagolás és félrevezetés, elnyomás és kegyet-

lenség, érzéketlenség és fősvénység, mondhatni álszentség jellemezte a gyarmatosítókat. Az ír történészek körében felmerült a szándékos és tervezett népirtás gondolata, a borzasztó holokauszt kérdése is. A britek ugyanis a segélyek elosztásánál figyelembe vették a rászorulóknak származását, de a vallását, sőt még az anyanyelvét is. A viták még ma sem csillapodtak le teljesen.

A burgonyavész szétverte a napóleoni háborúk korának viszonylagos egységét, ingatag gazdaságát. A szó legszörnyűbb értelmében felszámolta az ír munkanélküliség roppant gondját. Lejárt a korai házasságok és a bő gyermekáldás kora. A sérelem, mely az íreket érte, mély volt és szinte begyógyíthatatlan. Ennek következtében a politikai helyzet is megromlott.

A százötvenedik évforduló kapcsán az angol tanítási nyelvű alsó- és felsőfokú iskolák tanterveibe mindenütt bekerült a burgonyavész említése. Jó néhány ír és angol regényben is megörökítették a kor tragédiáját

Az éhínségre való emlékezés napját Írországon minden év májusának első vasárnapján tartják meg. Dublinban, az írek fővárosában egy egész szoborcsoport áll emlékezősköpp. Különleges szobrok ezek, szokatlanul vékony alkotások. Úgy ábrázolják az éhezők ir családot, mint akik a kivándorlás előtt, félig haldokolva, utolsó erejükkel is a koporsóhajók felé igyekeznek, szeretnének felszállni rájuk a kikötőben.

A nagy burgonyavészt a legtöbb ír származású sem elfelejteni, sem megbocsájtani nem tudja az angoloknak, még az események után 170 esztendővel sem.

*Az éhezők emlékműve Dublinban
fotó: internet*

Balla Zoltán

Daróci Bárdos Tamás (1931 – 2019)

Nagyon szerethető, nagyon kedves, jókedvű, humoros személyiség, izig-vérig zenész, zeneszerző, karmester és családjának élő ember távozott 2019. augusztus 27-én, Budapesten a földi létből. Gyászolja szeretett családja, a magyar és nemzetközi kórusmozgalom, köztük a bőszi bőszi felnőtt énekkar is, amelynek 2009-ben „Hajdúsági rondó” címmel remekbe szabott kórusművet írt és amelynek 2014 májusától névadója.

Daróci Bárdos Tamás 1931. szeptember 27-én született Budapesten. Édesapja Bárdos Lajos zeneszerző, karnagy, zenetudós volt. Zenei tanulmányait cselló hangszeren kezdte. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakán tanult, ahol Szervánzky Endre növendékévé 1958-ban diplomázott.

1961-ig a Fővárosi Zeneiskola Szervezet szolféztanáraként dolgozott, majd 1970-ig a Duna Művészegyüttes karmestere, zenei vezetője volt.

A szolnoki és zalaegerszegi néptánc-fesztiválokon több alkalommal is zeneszerzői díjat vehetett át.

1971-től 1990-ig a Magyar Állami Népi Együttes zenekarvezető karmestere. 1991 óta a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola zeneelmélet-, zeneirodalom- és népzene tanáraként tiszteletelt benne.

Művei között találjuk a táncgyűjtések számára írt népzenei feldolgozásait, táncjáték-, és táncdráma-kíséreteit. Szerzett filmzenét is, többek közt a Lúdas Matyihoz, a Szaffihoz, a Tetovált nőhöz. Színházi művekhez is komponált zenét: Koldus és királyfi, Távolság egy fehér vitorla, Telihold. Világhírű kórusművei az „Üszküdará” és a „Járd ki lábam” című darabok.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata 2009 tavaszán – a Városi és Pedagógus Kórus kezdeményezésére – készülve a hajdúk Bőszi bőszi telepítésének 400. évfordulójára, Daró-

ci Bárdos Tamást kérte fel egy négyszólamú zenemű megírására, aki nagy örömmel és lelkesedéssel vállalta a számára is kedves népzenei téma feldolgozását. A Mester Papp János bőszi bőszi népdalgyűjtéséből „Hajdúsági rondó” címmel 2009 áprilisában – májusában készült el a műve. Az énekkar a darab nagysikerű ősbemutatóját – Daróci Bárdos Tamás és felesége, Katalin asszony jelenlétében – 2019. szeptember 13-án, a Város Napján tartotta a Kálvin téri templomban. Az eseményt – Bőszi bőszi és Hajdú-Bihar Megye kiválóságain, a testvérvárosok delegáltjain és az érdeklődő közönségen kívül – megtisztelte jelenlétével és felszólalásával dr. Schmidt Pál köztársasági elnök is, aki feleségével érkezett az ünnepre.

Az előadás előtt – a volt II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában – alig bő órát tölthettek a Mesterrel az énekkar tagjai. De örökre emlékezetesek maradnak azok a szívpörkázó pillanatok, amelyekben egy-egy humoros és kedves megjegyzésével segítette Gáll Péter karnagyurat, Tóth Erika másodkarnagy korrepetitorunkat és a kórust a mű karakterének megformálásában. Tanár Úr többünknek dedikálta művét és több fotó is készült a társaságában. Nagyon jól érezte magát az énekkarral és hálásan köszönte, hogy új művét, a rondót sikerült neki tetszően is előadni. Az énekkartól azt kérte: „Énekeljétek szívből és örömmel. Ha ez megvalósul, akkor a közönség lelkesedése és tapsa sem marad el”. Igaza lett: a Kálvin téri templom hallgatósága nagy tetszésnyilvánítással és tapssal fogadta a zenemű előadását. Természetesen nagy örömmel ünnepeltük Őt is valamennyien, aki művével örökre beírta nevét Hajdúböszörmény zenei kultúrájának történetébe.

A kórusunknak az elmúlt tíz évben ez volt az egyetlen személyes találkozása a Mesterrel, szobához és ágyhoz kötött betegsége miatt nem jöhetett közénk. Harminchat évvel énekkarunk létrejötte után egyesületi formát öltöttünk, már

új névvel. Nem volt kétséges előttünk, hogy a Mester lesz az, akihez fordulunk 2014 májusában levélbeli megkeresésünkre örömmel járult hozzá, hogy névadónk legyen. Aztán a telefonban szerényen megjegyezte: addig még soha, senki sem kérte arra, hogy életében nevét adja valamelyik együttesnek. S nagy érdemnek tartja, hogy neve szóba jöhetett. A bőszi bőszi énekkar azóta is büszke névadójára és igyekszik megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyek az Ő munkásságát jellemzik.

Daróci Bárdos Tamás zenei termékenységének kiváló értékét több elismerés is bizonyítja: 1974-ben Erkel-díjat, 1995-ben Lyra-díjat kapott, 1997-ben Székesfehérvár díszpolgára lett. 2001-ben Apáczai Csere János-díjban, 2005-ben KÓTA zeneszerzői díjban részesült, 2007-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével tüntették ki.

A Bárdos Lajos Társaság társelnöke, a KÓTA tiszteletbeli társelnöke, a Magyar Muzsikus Fórum elnökségi tagja volt. Mind hozzá méltó megbízatás, és fáradtságot nem kímélő szolgálat a magyar zene és kórusműzsika ügyében.

Lackfi János, a kiváló költő 2019. augusztus 27-i internetes bejegyzésében így búcsúzott tőle: „Isten nyugosztalja drága apósomat, aki nemcsak remek, szellemes zeneszerző volt, hanem igaz ember is, hét gyermek odaadó édesapja, tizenhat gyermek kedves nagypapája, négy picinek pedig szerető dédnagyapja. Aranyos humorával, kifogyhatatlan játékos lelkületével családját, barátait, munkatársait, tanítványait is mindig jókedvre derítette. Focizott, barkácsolt, tudta élvezni az életet, és bármit megtett volna, sok lemondást vállalt az övéért. Őszinte, gyermeki hittel élt, így is hunyt el, sok szenvedés után. Most leült a cserepadra, de tudom, hogyha összehozunk egy jó meccset, mindig lesz kedve beállni focizni.”

Ilyennek és így őrzi meg a Mester emlékét a nevét viselő a Hajdúböszörményi Daróci Bárdos Tamás Vegyeskar Egyesület és Bőszi bőszi zeneszerető közönsége is. 2019. szeptember 13-án, a hajdúk Bőszi bőszi telepítésének immár 410. évfordulóján, a Bocskai téri templomban rendezendő ünnepi önkormányzati képviselő-testületi ülésen műsorunkban újból felcsendül a rondó Daróci Bárdos Tamás tiszteletére és emlékére. Ahol az énekkar (ősbemutató keretében) az esemény záró akkordjaként Mike Ádám – Kertész László: Szerelmünk ez a föld című művét is előadja majd.

Csak remélhetjük: munkásságának lesz majd értő méltatója, zenekincsének összefoglaló tudósa, aki vagy akik az Ő távozása után is felhívják a zeneszeretők figyelmét arra, hogy milyen csodás darabokat írt a magyarságnak. Tovább gyarapítva édesapja, Bárdos Lajos és Kodály Zoltán kórusoknak komponált zenei örökségét.

Daróci Bárdos Tamás végső nyughelye a budapesti XII. kerületi Városmajori Jézus Szíve templomban lesz, ahol hamvait 2019. szeptember 16-tól kegyelettel áldott urna őrzi majd.

Kedves Mester! Drága Tamás Bácsi!
Nyugodj Istenünk és szeretetünk
örök békéjében!

Daróci Bárdos Tamás
fotó: internet

Molnár Imre

Őfelsége, a Szent Korona 2.

Racionális tények, homályba vesző történetek, misztikus magyarázatok

Miért fontos a több, mint ezer éves Magyar Szent Koronáról írni vagy beszélni? Orbán Viktor a 2001 évi újévi beszédében, amikor a koronát a Nemzeti Múzeumból az Országházba helyezték át, beszélt a történelem, a hagyományok ismeretének fontosságáról, hangsúlyozta, hogy a hagyományai nélkül nem ember az ember, és nem nemzet a nemzet. A közös hagyományok elfogadása és tisztelete fontosabb talán, mint a vérbeli kapcsolat a nemzet létében. A jövő mindig fontosabb a múltnál, a normális körülmények közt a jövő a múlton épül. Így a szebb jövő érdekében meg kell ismernünk, és megismertetnünk fiataljainkkal nemes múltunkat.

Csillagok koronája

Papp Gábor művészettörténész munkássága a koronakutatásban is rendkívül kiemelkedő. „Az angyali Korona nevében” című műveiben fejti ki, hogy Koronánknak rendkívül összetett, az ékszer teljes egészére kiterjedő képi „programja” van. Ez nem a nagyegyházi hanem a manicheista kereszténység eszmerendszerében fogant, amelynek ősfirása a szkíta bölcsesség, képviselői András és Fülöp. Megállapította, hogy a figurális zománckép-párok egymás tükörképeként összetartoznak, az asztrológia segítségével feltérképezve a Korona „naptári rendjét” a rajta ábrázolt apostolok és szentek névünnepeinek dátuma alapján. Ebből kibontakozott egy jellegzetes kettős spirál vonal mentén húzódó névünnepek évköri sorba járásának, vagyis a fény növekedésének, a fény felszabadításának folyamat-ábrája. Ez összecseng a magyar ősvallással, a fény és napimádat, ami egyébként a kereszténység később feledésbe merült alapja. Egyre többen gondolják úgy, hogy a Szent Korona jelenlegi formájában jóval előbb létezett Szent István királyságánál. Elterjedt az a különös felfogás is, hogy a pápa nem, mint főrangú embernek, hanem mint apostoli fenségnek küldte az ékszert, amelyet akkoriban Rómában egyetlen ötvös mester sem tudott készíteni. Megkísérelték ugyan elsajátítani a keleti mesterek technikáját, de már az 1050-es években Közép-Ázsiában sem voltak ilyen stílust és szakértelmet képviselő műhelyek. Ezért –ha másként nem ment- fosztogatással és csellel szerezték meg a kincseket avar néptestvéreinktől. Őseink tehát a rabolt zsákmány visszaszerzésére szervezték „kalandozó” hadjárataikat a „művelt nyugatra”, saját jogos tulajdon visszavételére- egy felfogás szerint.

Hármas korona

Ugyanakkor létezik egy különös magyarázat is szent eredetűre vonatkozóan, ami ötvözi a két, egymással szöges ellentétben álló korona eredet felfogást. Az Arvisurákban, amelyet ősi rovó sámánjaink írtak, három különböző korona gondosan megtervezett és kivitelezett összedolgozására találunk utalásokat. Az első legrégebbi az uruki sámánkorona. Ez az ősmagyar vallást képviseli, és maga Gilgames készítette, majd később ajándékozták Álmos és Lebéd-házi fejedelmeknek. Másik a Dukász Mihálytól kapott zománcképes korona, amely a bizánci egyházat képviseli. A római egyház képviseletében pedig a pápától kapott liliomos arany-

Szent András
fotó: internet

korona, lett a harmadik. Gilgames-koronát mindig is a „szarvas népek” leszármazottai, Nimród-Gilgames-Árpád vérvonalbeli fejedelmek koronázására használták. Ősi feljegyzésekből megtudhatjuk, hogy a pártus származású Jézust beavatott fejedelmeként Nippurban Krisztus, Urukban pedig királlyá koronázták az uruki zikuratban őrzött Gilgames koronával. Romulust ugyancsak ezzel a koronával avatták királlyá az uruki hagyományok szerint, mivel az etruszk Romulus és Rémusz Nimród családjának Gilgames ágából származtak. A hun Attila is e korona által lett az eljövendő „Világ Ura”. István király a Gilgames-korona mellé a pápától megkapta a liliomos aranykoronát, amely valójában a rokon Rasna Szövetség tulajdona volt. A szövetség Rasna avar király által vezetett 12 törzsből, majd Arnó avar vezér által vezetett 12 családból jött létre, és Kr.e. 1145 után élte fénykorát. Az avar lugal-koronát az etruszkok a Jász-síkság eljövendő királyának őrizték, majd Fekete-Arnó családja a papságnak adományozta. Istvánt 1000. augusztus 20-án az Uruki koronával királlyá koronázták. Másnap Domonkos érsek a Gilgames-koronával visszaindult Rómába, ahol azt a pápa megáldotta. Azonban II. Szilvesztert megbabonázta, rabul ejtette a korona kisugárzása. Talán ennek hatására másította meg eredeti tervét és küldte a liliomos koronát Lengyelország helyett Magyarországra, ahol 1001. augusztus 20-án Istvánt ismét megkoronázták, immár mindkét királyi jelvényel. Az Arvisura ekképp tárja elénk a beavatást: „Ekkor ráadták Istvánra az apostoli pántokkal ellátott palástot... Utána István beült az Ordoszból hozott aranyozott királyi székbe és Domonkos fejére tette az Úr városbéli, majd följe a liliomos királyi koronát”. A hármass királyi korona elkészítésével egy beavatott aranyművest, a Kaukázus vidékén élő Dajka sámánt bízták meg, aki precízen megtervezte, és kiválóan kivitelezte művét, ellenben a Gil-

mes-koronából csak a „beszélő” köveket és csekély aranyrészt használt fel. A megmaradt „darab” korona kisfejedelmek koronázására tett szolgálatot, majd eltűnt. Elsőként 1087-ben, László királyunk koronázása alkalmával iktattuk be új, hármass koronát használatát.

Beszélő korona

A gondolatregzésre hajlamos, úgynevezett beszélő köveknek is külön történetük van. Az Arvisura szerint a Szíriusz-rendszerből származtak a korona ékkövei, amelyekből a koronába történt befoglalásuk előtt hat darab 24 hun törzsszövetségi, hat darab pedig magyar törzsszövetségi tulajdonban volt. Általuk került telepátikus kapcsolatba a Korona viselője a magasabb dimenziók szellemeivel. Mivel ezek a drágakövek más bolygó-rendszerekből származnak, egyfajta idő- vagy fluidszálas összeköttetésben állnak származási helyeik magas szintű szellemi lényeivel. Ezek a fluidszálas behálózják az Univerzumot és a földi lényeket összekötik a Teremtővel. A látók ezt egy ezüstszerű vékony szállként írják le, amely testen kívüli vagy halál közeli élmények során is érzékelhető. Sokak szerint alkalmas a kommunikációra is, időkéselem nélkül, távolságtól függetlenül információkat közvetíthetnek. Így nyílnak meg egyfajta kommunikációs csatorna a Koronát viselő személy számára, amelynek során bizonyos beavatásban részesül és rendkívül nagy horderejű információhoz jut. A páratlanul magas rezgésszint és a mentális igénybevétel azonban megköveteli, hogy az adott személy alkalmas legyen a beavatásra, rendelkezzen egyfajta kozmikus tudással, illetve nagyfokú szellemi-lelki terhelhetőséggel. Ha a beavatásra méltatlan személyt illeltek a Koronával, az súlyos következményeket vont maga után, amelyet történelmünk is igazol, például II. Rudolf és V. Ferdinánd a szertartást követően elveszítették józan eszüket. A koronázás elengedhetetlen kellékei ennél fogva a „beszélő kövek”, ezért volt szükség mindenképpen a Gilgames-koronára is a ceremónián, amíg a drágakövek ebbe voltak beépítve. A jelenlegi tudományos fejlettség fényében kimondhatjuk, hogy a kristályok programozhatóak, a kommunikáció minden formájában jelentős szerepet töltenek be, elektromágneses hullámokat, információt, gondolatot, sőt érzelmeiket képesek tárolni, továbbítani, amit a modern számítástechnika rohamos fejlődése igazol. Mindemellett több kiaknázatlan tulajdonságuk tartogat még meglepetéseket a tudat és tudatalatti síkokkal összefüggésben. Egyesek szerint párhuzam vonható a 12 koronakristály és az amerikai őslakosok között terjedő, 12 kristálykoponyáról szóló titkos tanítás között. Eszerint lennie kell egy tizenharmadik kristálynak, ami feltehetően a kereszt helyén foglalt helyet, de később eltávolították, és talán vissza juttatták a Szíriusz-rendszerbe. Izgalmas rejtély, hogy mi lenne a 13 koronakristály....

Hamis korona

Történelmi ereklyénk sorsát ugyan jelenleg nincs mód végig kísérni, hiszen egész regényre elegendő izgalmas kalandok sorát mesélhennék el, de egy elgondolkodtató részletre mégis ki kell térni. Ha számításba vesszük az imént

tárgyalt koronakristályok jelentőségét, és mérleget adjuk, hogy temérdek információ és határtalan tudás birtokosa lehet az a kiváltságos, aki kapcsolatba kerül a „beszélő kövekkel”, beláthatjuk, hogy Koronánk legyőzhetetlen fegyverré válhat. Azonban hiába őriztük, rejtegettük féltő gondal, nemzeti kincsünket mégis megkaparintották, és idegen földre hurcolták, 1945 májusának végén koronázási jelvényeink az amerikai hadsereg karmai között a tengeren túlra vették útjukat, és több mint három évtizedre eltűnt a szemünk elől. Az Egyesült Államok nem kapkodta el, inkább halogatta az általuk „letétként” kezelt” a magyarság különleges helyzetben lévő tulajdonának” nyilvánított ékszer visszaszolgáltatását. Nem tudhatjuk, mi minden történt idegenben harminc év alatt a nemzet féltett kincsével, de abban biztosak lehetünk, hogy alapos és mindenre kiterjedő vizsgálat sorozatnak vették alá Őfelségét. Ennyi idő bőven elég egy ilyen bonyolult ereklye gondos tanulmányozására, akár modern technikai eszközökkel is. Így nem zárhatjuk ki a lehetőséget, hogy arra illetéktelenek is tudomást szereztek a kristályok jelentőségéről, amiket akár könnyű szerrel ki is cserélhettek, hamisítványokat befoglalva az eredeti kövek helyére. Egyesek szerint az sem elképzelhetetlen, hogy nem az eredeti Koronát kaptuk vissza 1978. január 6-án, hiszen ki is venné észre a cserét, főként, ha beható, ugyanakkor ártalmatlan műszeres vizsgálatoknak sem vethetjük alá. Ez a feltevés éppen annyira elképesztő és vérlázító, mint amennyire elképzelhető és logikus is. Reméljük azonban, hogy nem sok valóságalapja van, hiszen elkésérítő lenne ismét szembesülnünk egy nemzetünk ellen elkövetett becstelenn merénnyel, ekkora megszégyenítő csalással.

Napkorona

Napvilágot látott egy olyan tézis is, miszerint a Szent Korona valójában az ősi magyar Napkoronát fonta körbe, amit eltűnése óta helyettesítenek szövetségből készült béléssel. Többen azonosítják ezt a Csallóköz aranyából készült ősi magyar Napkoronát magával a Szent Grállal. Az Arthur legendakör magyar vonatkozásait Tomory Zsuzsa „Az Arthur legendakör magyar kapcsolatai” című tanulmányában térképezte fel, és a kelta mitológia között fellelhető nyelvészeti, történelmi és hagyománybéli rokonságra utal, ugyanakkor olyan párhuzamokat elemez, mint például Lancelot rokoni kapcsolata Bors vitézzel, Attila kardjának és az Excalburnak az összecsengő legendái, vagy a Szent Grál és a Szent Korona közös titkai. Az ófrancia graal szó jelentése, nagy, mélytálaló edény, valamint számos forrás széles szájú, lapos edényként írja le a Szent Grált. A magyar kör, kerek, király, karika, korona szavak feltűnő rokonságban állnak a grál szóval, így a Szent Grállal. A Koronában egyesül a női és a férfi minőség, a korona maga hímségi motívum, míg ellentette a lapos, széles szájú edény, a kupa, kehely, kanta a befogadás, tehát a nőiség jelképe.

A Szent Grálról megfoghatatlansága miatt számos legenda kering, amely hemzseg a misztikus elemektől. Ezeket most nem áll módunkban minden részletre kiterjedően áttekinteni, de valamennyire fel kel eleveníteni az ismereteket. Egy mitológiai elbeszélés szerint a Grál egykor Lucifer koronáját vagy homlokát ékesítő smaragd volt, ami a földre zuhant és azóta a kelyhet mélyíti. Egyes apokrif iratok szerint a Grál ebből az ékkőből készült. Sába királynője Salamonnak ajándé-

kozta, majd Arimathiai József lett az őrzője, aki a kereszten szenvedő Krisztus vérért fogta fel benne ekkor már színarany kehelyről beszélnek. A feltámadást követően a holttest eltulajdonításának vádjával bebörtönözték és éhezették, de Arimethiai Józsefet a Szent Grál táplálta, így életben maradt. Később Angliába vitte, ahol megállapította a Grálkereszténységet (Nap-kereszténység), majd Arthur őrizte tovább, amely az örök fiatalság és az örök élet ígérete, amely vakító fényességet áraszt, és mágikus erővel bír. Több forrás említi, hogy angyalok hozták a földre, de létezik utalás isteni eredetre is. Azonban sokan elvonatkoztatnak a kehely-képzettől, és elvontabb helyeken kutatnak a Grál után. Az egyház és a Mária-kultusz egyértelműen Máriával azonosítja. Van, aki tovább megy és Mária Magdolnát, mi több, egyenesen Jézus vérvonalát véli felfedezni benne. Az Arthur mondakör alapjait azonban nagy valószínűséggel a XII. századi Grál-történetek szolgáltatták, amelyben sokkal töményebb misztikum lengi körül ezt a titokzatos tárgyat, ami egyáltalán nem hasonlít Arimathiai József kupájához.

Nos, a végtelenségig sorolhatnánk a temérdek verziót, amelynek ennek a rejtélyes tárgynak (ha tárgy egyáltalán) a titkát kutatják. Zárjuk a sort azzal a legmegdöbbentőbb, de ha belegondolunk, mégis-akár a fentiek alapján is- a legkézenfekvőbb feltételezéssel, hogy a Szent Grál nem más, mint a magyarok Szent Koronája, vagy akár az általa képviselt Kárpát-medence, a gigantikus kehely. Ez ugyanis a Föld öle, ahol Isten szeretett népe él. Mesterházy Zsolt „A kelta (keleti) szellem” című könyvében így fogalmaz: „...koronánk lesz az a kehely, amelyben az isteni Ego újra meg tud születni”.

A Szent Korona
fotó: internet

Mester Béla

John Lukacs (1924 - 2019)

Az alábbiakban mindenekelőtt megemlékezünk az 1945. utáni korszak egyik legnagyobb magyar történészeréről, életéről, műveiről. Tehát voltaképpen a történetírói pályafutásának külső ívéről. Ezt követően megpróbáljuk bemutatni történeti filozófiáját, azt, hogy hogyan akart ő karrierje elején egy új típusú, újfajta történetírást megalkotni, amiről élte végén szerényen megjegyezte, hogy nem sikerült. De mi olvasói tudjuk, hogy sikerült egy új egységes rendszert kidolgoznia. Írásunkban több korrigálást kell tennünk, mind életét, mind alkotásait illetően, mert a nekrológokban nagyon sok pontatlanságra, felületességre akadunk. Az elhunytat méltató írások szerzőinek el kellett volna olvasni a műveit, illetve jobban kellett volna tájékozódniuk. Az alábbi írás szerzője az adatokat apránként szedte össze (élvezetes történeti kutatómunka) a modern számítógépes, internetes oldalak, komoly források felhasználásával, a John Lukacs műveit bemutató, ismertető írásokból összegyűjtve.

John Adalbert Lukacs, a magyar és külföldi olvasók számára John Lukacs Budapesten született, mint Lukács János Albert 1924. január 31-én. Édesapja Lukács János orvos volt, édesanyja Glück Magdolna zsidó polgári családból származott. Szülei római katolikus hitűek voltak, ilyen szellemben is nevelték fiukat. A szülők 1931-ben elváltak. Az anya a válás előtt katolizált. Lukács János (a továbbiakban John Lukacs M.B.) a Berzsenyi Dániel Gimnáziumba járt. Édesanyja két nyáron kiküldte a fiát Angliába, ahol nagyon jól megtanult angolul. 1941-ben érettségizett. Ezután felvették a budapesti Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemre, történelem szakra. Magyarország második világháborúba való belépése után, mint félig zsidót behívták munkaszolgálatra. Mint katona megszökött, és Budapest ostromát, illetve a háború végét családjával a házuk pincéjében vészelte át. Ezt követően a Kisgazda Pártban tevékenykedett. De látta, hogy Magyarországon tartós orosz uralom lesz, ezért 1946 őszén átlépte az osztrák határt. Innen, adatok híján, kissé nehéz az útját követni. Ő azt írja egyik művében (Egy eredendő bűnös valomásai), hogy Párizs érintése után Lisszabonba ment, és onnan indult hajóval az Amerikai Egyesült Államokba.

Néhány nekrológot író felveti az alábbi kérdéseket: Hol fejezte be az egyetemi tanulmányait, hol doktorált, amelyek alapján később híres egyetemeken taníthatott? Ezt meg is kérdezték tőle 2017-ben, nem sokkal a halála előtt, mire azt a választ adta, hogy a korábbi életéről már a magyarul is megjelent művekben írt. Egy magyar újságíró megemlíttette Lee Congdonnak, aki írt John Lukacsról, hogy „nem biztos, hogy doktori címet szerzett Budapesten, sőt az is lehet, hogy be sem fejezte egyetemi tanulmányait. Lee Congdon ezen nem lepődött meg, és elmondta, hogy John Lukacs nagyra tartotta az amatőr történészeket.” Valóban írja, nem egy helyen, hogy az amatőr történészek némelyike nagyon komoly szakmunkákat írt, ír. És itt John Lukacs Napóleont idézi, aki szerint van két szakma, amelyben az amatőrök néha sokkal jobbak, mint a profik: a prostitúció és a hadvezetés.

Visszatérve John Lukacsához. Nos az útja Londonba vezetett Párizson keresztül. Budapesten az egyetemen három évet végzet el, majd az egyetemi tanulmányait a Cambridge-i Egyetemen fejezte be. Valószínű, hogy itt doktorált le (PHD). A disszer-

John Lukacs
fotó: internet

táció címe: The great powers and Eastern Europe. Ez az alkotás később, 1953-ban, egy amerikai kiadónál jelent meg könyv alakban. Így már érthető, hogy hogyan taníthatott neves egyetemeken. Amatőröket oda nem hívhatnak meg! John Lukacs azt írja, hogy kezdetben az USA-ban, New Yorkban egy hajózási vállalatnál kapott irodai állást, ahol francia fordítás volt a feladata. 1947. februárjában helyettesítő óraadói állást kapott a Columbia Egyetemen, ahol 19. századi francia történelmet adott elő. Megismerkedett a pennsylvaniai Chestnut Hill College Történelmi Intézetének akkori vezetőjével, akinek már elege volt az Egyesült Államokból és haza szeretett volna menni. Ő az osztrák professzor Eric von Kuehnelt-Leddihn volt, aki maga helyett John Lukacsot ajánlotta. Így lett John Lukacs a Chestnut Hill College tanára és intézetvezetője (1974-ig), ahol 1994-ig tanított. Ekkor nyugdíjazták, ami miatt egy kicsit neheztelt, mert szeretett volna még tanítani. A Chestnut Hill College akkoriban egy római katolikus egyetem volt, melynek lányhallgatói voltak. 1977-ben megválasztották az Amerikai Katolikus Történettudományi Szövetség elnökének. Pályája során az alábbi egyetemeken oktatott: Columbia, Princeton, Johns Hopkins, Pennsylvania, La Salle, Fletcher School of Law und Diplomacy, Magyarországon: ELTE, CEU, Corvinus Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem; 1964-ben tíz hónapig adott előadásokat a franciaországi Université de Toulouse-on.

Életéről még néhány szót szólunk. 1953-ban kötött házasságot első feleségével, aki sajnos korán,

1970-ben elhunyt. Két gyermekük született. Fiuk irodalomtörténész egy katolikus egyetemen Baltimore-ban, lányuk kertészkedik, lovász (díjakat is nyert). A második felesége négy gyermeket hozott a házasságba. Férjétől John Lukacs miatt vált el, aki őt (első feleségéhez hasonlóan) nagyon szerette, tisztelte. A második feleség is korán elhalálozott. Volt egy harmadik házassága is, de az nem sikerült, elváltak. Ezt követően mostohafiával (Charles Segal) élt a Phoenixville közelében épített házában. Az előző háza 500 méterre, egykor iskolaépület volt, amit az első feleségével hoztak rendbe, teremtettek benne családi otthont. Akkoriban 6 m² volt a könyvtárszobája, ezért a házhoz hozzáépítettek egy külön szárnyat a könyvtár számára, amelyet egy folyosó köt össze a családi házzal. John Lukacs híres könyvtárára büszke volt, ott szeretett dolgozni, alkotni. Magyar látogatóinak 2017-ben azt mondta, hogy ebben a házban két dologból nincs hiány: alkoholból és könyvből. A könyvtár 18000 kötetes, a galérián helyezte el a magyar nyelvű műveket, alul az idegen nyelvűeket. Ha már az idegen nyelveknél tartunk, nézzük meg, hogy hány nyelven tudott. Az angolról már érdemben szoltunk, ez volt szinte a második anyanyelve. („Magyarország az anyám, Amerika a feleségem” - mondta. Hazaszeretetről később még szólnunk!) Franciáról és németül tökéletesen írt, olvasott és beszélt. Ezen kívül beszélt még spanyolul és olaszul.

2017-ben nyilatkozta egy kérdésre válaszolva, hogy tíz éve már nem ír könyveket. A róla írt megemlékezésekben a számok változatosságával talál-

koztunk arra vonatkozóan, hogy hány könyvet írt, és ebből hány jelent meg magyarul. Szakkönyvekben sikerült felkutatni a pontos számokat. John Lukacs 35 könyvet írt, ebből 22 műve jelent meg magyar nyelven. Ezen kívül több száz tudományos cikket és tanulmányt is írt. Műveinek kiadója megjelentetett 2018-ban egy válogatást magvas, színvonalas gondolatból, tematikus rendbe válogatva. 2014-ben 90. születésnapjára emlékkönyvet adott ki a kiadó. Ebben barátai és tisztelői emlékeznek a vele való beszélgetésekre és találkozásokra. Sajnos az emlékkönyv nem került kereskedelmi forgalomba.

Most pedig nézzük meg az elismeréseket, díjakat! Ingersoll díj (1991); A Magyar Köztársaság Érdemrend középkeresztje (1994); George Washington díj (1997); Magyar Corvin-lánc (2001); A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal (2011); Magyar Örökség díj (2012); Széchenyi-nagydíj (2014). Az alábbi egyetemek adományoztak neki díszdoktori címet: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, La Sall University, Thomas More University.

2019. május 6-án hunyt el phoenixville-i otthonában, szívelégtelenségben.

Ahogy fentebb jeleztük, megpróbáljuk bemutatni azt a fajta új történetírást, amire John Lukacs úgy gondolt élete végén, hogy nem sikerült megvalósítania, de alkotásaiból az olvasó, a szakértő világosan látja, hogy vállalt feladata sikerült. A teljesség igénye nélkül, hiszen a teljesség voltaképpen elképzelhetetlen lenne, már csak a terjedelmi korlátok miatt is. Ennek bemutatása, értékelése komoly monográfiát igényelne, amit majd a historiográfiával foglalkozó szaktörténészek közül valaki, belátó időn belül megír, elkészít.

Sok életrajzi leírásban úgy mutatják be, mint történészt, író. Megítélésünk szerint John Lukacs szaktörténész, világhírű szakmabeli történész volt. Az így megemlékezők nem vették figyelembe, hogy az angolszász történetírás könnyedebb, olvashatóbb, majdnem esszéisztikus stílusban megírt, de magvas szakmai színvonalon álló, komoly levéltári és könyvtári kutatásokra épülő művek. Ellentétben a német történettudomány feszesen fogalmazó, bonyolult mondat szerkesztésű, jegyzetek tömegével ellátott alkotásaitól.

Mely témák érdekelték, milyen témákkal foglalkozott John Lukacs? Mindenekelőtt a második világháború története, az önéletrajz, a történeti filozófia, a történetelmélet kérdései; az amerikai történelem, az életrajz; Közép- és Kelet Európa története, a hidegháború, és általában Európa; Tocqueville, George Kennan, Philadelphia és Budapest, és nagymértékben Hitler; a magyar történelem néhány korszaka, szereplője a XIX. és XX. században.

Azt is érdemes megemlétenünk, hogy kik voltak John Lukacs tanítómesterei: Alexis de Tocqueville, Johan Huizinga, Jacob Burckhardt. A következő gondolkodók inspirálták gondolatait, elméleti fejtegetéseit: Owen Barfield, Georges Bernanos, Wendell Berry, Winston Churchill, Samuel Johnson, Søren Kierkegaard, José Ortega y Gasset, Blaise Pascal, Aquinói Szent Tamás, Evelyn Waugh, Simone Weil, stb.

Legkedvesebb történelmi alakja, akitől saját vallomásai szerint sokat tanult, akit nagyon tisztelt,

becsült, akit a XX. század legnagyobb politikusának, államférfijának tartott, ő Churchill volt. Egyszer megkérdezték tőle, hogy mi a véleménye az amerikai elnökökről, hogyan ítéli meg őket. John Lukacs szerint a XX. században talán a legnagyobb elnök Henry Truman volt. A korábbiak közül kiemelte még Glover Cleveland-et, Abraham Lincolnt és Theodor Rooseveltet. No és Wilson? - hangzott a kérdés. „Ő istentelen nagy marha volt” - válaszolt. Hinni vélem, hogy a történelmet mélyebben ismerőknek nem szükséges ez utóbbi értékelést megmagyarázni.

Majdnem minden művét áthatja, meghatározza az 1968-ban USA-ban megjelent műve: A történelmi tudat avagy a múlt emlékezete. Néhány alapvető gondolata: A jelenben gondolkodunk, sőt a jövőben, de a tudásunk a múltból származik; Többet értünk, mint tudunk. Az foglalkoztatta, hogy az adott korban, az adott helyen, mit gondoltak az emberek, miért gondolták azt amit gondoltak, és ennél fontosabb, hogy hogyan gondolták, amit gondoltak. Felismerte, hogy az emberek sokaságának, sőt inkább az egyének az élete és gondolkodása igenis számít, és hogy amikor a történész helyeket, korokat, embereket ír le, igyekeznie kell rekonstruálni, megérteni sok mindent, így például az emberek anyagi körülményeit, a gondolkodásukra ható tényezőket. Annak belátására van szüksége a történésznek, véli John Lukacs, hogy a gondolat, az eszme, a szellem behatol az események szerkezetébe, sőt magába az anyagba is. Így pedig a szellem a felsőbbrendű, a teremtő, akár az anyagot létrehozó szubsztrátum.

A történelmi Hitler című művében rámutat arra, hogy nem elsősorban a német gazdaság fejlődése, a válság és munkanélküliség felszámolása volt a fontos (persze ezek is lényegesek!), hanem az, hogy Hitler visszaadta a németeknek az önbecsülésüket, hitüket szellemi síkon egyesítette a német népet, ezért volt sokáig a politikában, gazdaságban, diplomáciában, és katonailag is erős Németország. Ezért a XX. század legnagyobb forradalmára nem Lenin, Sztálin, Mao, vagy más volt, hanem Hitler. Hitler nem volt demagóg. Megjegyezzük közbevetőleg, hogy demagóg az, aki politikusként előre tudja, hogy megválasztása esetén nem tudja, nem is fogja, akarja megvalósítani azt, amit ígért.

Nos Hitler nemcsak hogy mindazt megvalósította hatalomra jutása után, amit ígért, hanem következetesen végig is vitte. Populista volt. És nem volt diktátor. John Lukacs írja, hogy „A diktátorok kisszerű zsarnokok, akik gyakran az őket erővel támogató kis csoportoktól függenek. Ő nem egy elszánt kisebbség, hanem a többség, a Volk vezetőjének tartotta magát.” Hitler: „Nem vagyok diktátor, és soha nem is leszek... akármelyik felfuvalkodott pojáca képes diktátorként kormányozni.” De hát akkor hova lehet Hitlert sorolni a politikai palettán? Jobbra állt Churchilltől, vagy balra? Lukacs professzor szenzációsan mutatja be, hogy már a XIX. század végén, és főleg a XX. század elején elavultak, kiüresedtek az alábbi fogalmak: baloldal, jobboldal, konzervatív, liberális. Hazafi volt Hitler? Nem, ahogy a Mein Kampf-ban is írja: „Soha nem voltam patrióta, én nacionalista vagyok.” Itt John Lukacs újfajta történetfelfogásának további lényeges pontjához érkeztünk el. A történész szavakkal dolgozik, meg tényekkel. De a tényeket is szavak alkotják. A történésznek pontosan kell használnia a szavakat, ez minőség kérdése. Például Lenin inkább forradalmár volt, mint államférfi. Sztálin ellenben nem annyira forradalmár, mint inkább államférfi volt. Felismerte, hogy az állam nagyon fontos, ezért hivatkozott a legnehezebb háborús időkben a nemzeti hősekre, nemzeti eszmékre. Voltaképpen ő is nemzeti szocialistává vált, mint Hitler. Ezért tiltotta meg 1932-ben, hogy a nemzetiszocialista szót az újságokban, rádióban, a propagandában használják. Helyette a németekre, nemzetiszocialistákra a fasiszta, hitlerista kifejezéseket kellett alkalmazni. Mussolini is szocialistaként kezdte a pályáját, de már az első világháború előtt elismerte a nemzeti mozzanat jelentőségét, fontosságát. Voltaképpen ő is kezdett, mint Sztálin nemzeti szocialistává válni. Mondhatnánk nyugodtan, úgy mint Hitler. Egyébként hármuk közül Mussolini volt a legeredetibb gondolkodó, mert a fasiszmust ő találta ki. Kommunizmus Sztálin előtt is létezett, mint ahogy nemzetiszocializmus is Hitler előtt. Nézzük meg, hogy milyen kölcsönhatást gyakorolt egymásra Mussolini, Sztálin és Hitler! Mussolini nem volt és nem is lett kommunista. Sztálin nem volt és nem is lett fasiszta, de mindkettőjükre olyan mértékben hatottak Hitler eszméi és tettei, hogy érdemben helytálló és pontos, ha azt állítjuk, hogy idővel egyre inkább nemzeti szocialisták lettek. Hitler populista radikális nacionalista volt! Most hívom fel az olvasók figyelmét arra, hogy nem mindegy, egybe (nemzetiszocialista) vagy külön (nemzeti szocialista) írjuk a szavakat, melyek hasonlóak, de nem ugyanaz a fogalom! A nemzetközi szocializmus délibáb csupán. A Történelmi Hitler című kiemelkedő könyvében John Lukacs az alábbiakat írja: A kommunizmus halott, a liberális parlamentáris demokrácia erősen hanyatlóban. Mégis a nemzetiszocializmus lenne az emberiség számára a kivezető út? ... Tegyük hozzá ehhez azt a fontos kiegészítést, ahogyan ez a nagy magyar tudós is gondolta, értelmezte: Háború és holocaust nélkül!

A jelen írás történész szerzője hinni véli, hogy sikerült bemutatni John Lukacs pályáját, és újfajta történetírásának néhány példáját, gondolatát, alkotóelemét. A szerző bízik abban, hogy sokan kedvet kapnak a nagy történész műveinek olvasásához.

fotó: internet

Varga Gyula

Botok, csizmák, pomponok

Mindannyian láttunk már mazsorett együtteseket felvonulni valamilyen ünnepségen, fesztiválon, vagy éppen avatásokon. A fúvószenekar hangjaira egyszerre lépő botos vagy pomponos lányok összehangolt mozgása, a ritmusos lépések láttán mindenki jobb kedvre derül, az egészséges, színes mozgás valódi esztétikai élményt nyújt a szemlélődő számára. Azt viszont senki sem tudja, honnan is származik a mazsorett. A franciák és az amerikaiak is maguknak vindikálják a mazsorett kialakulását. A franciák a régi zenekari felvonulások tamburmajorkjának kísérő lányokkal színesített attrakciójából, ahol a majort majorette-ek követték. Az amerikaiak a főiskolai hagyományokra hivatkoznak: az év eleji és év végi főiskolai felvonulásokon az iskola legszebb és legjobb eredményekkel büszkélkedő lánya vitte a „mace”-t, azaz a az intézmény felvezető botját, ebből alakult ki a botos lányok csoportja és felvonulása. A pontos adatot sem ismerjük az első mazsorett együttes megalakulásáról, tény, hogy a XX. században már javában forgatták botjaikat a lányok. Ma már szervezett formában fesztiválokon is összemérik a tudásukat a különböző együttesek, minősítéseket kapnak a z előadásukra és nemzetközi megmérettetésekben is részt vesznek. Az elmúlt években Hajdúböszörményben is szép sikereket ért el a helyi mazsorett együttes csoportjai, ezért készítettem villáminterjút Futaki Renáta nívódíjas mazsorett oktatóval a helyi mazsorett együttesről.

Hogyan kezdődött kapcsolata a mazsorettel? Ha jól tudom, ön eredetileg társastáncra járt?

3 éves koromtól 11 éves koromig Sárközi Viola néni pedagógushoz, balettre, majd 11 évesen a Kölcsey TSK-ban kezdtem el a társastánc tanulást. Ezután kerültem Dr. Tóthné Rozsályi Judit által vezetett Debreceni mazsorett csoporthoz. A táncot 2000 évben hagytam abba, azóta, mint mazsorett oktató veszek részt ebben a műfajban.

Debrecenből jár ki órákat tartani a különböző csoportoknak. Eredetileg is debreceni illetőségű?

Igen, Debrecenben születtem és a mai napig itt élek.

Mikor és hogyan lett Önből hajdúböszörményi mazsorett-oktató, és azóta körülbelül hány gyerek tanulta Öntől a mazsorett alapjait?

Fotó: Fűtáki Renáta

2002-től vettem át a mazsorett csoportot, Kissné Tóth Beatrix mazsorett oktatótól. Azóta is a Hajdúböszörményi Mazsorett Együttes vezetője vagyok.

Jelenleg 70 fős létszámunk, óvodás kortól a felnőtt korig.

A 17 év alatt több száz kis és nagylány ismerkedet meg ezzel a műfajjal.

Úgy tudom, Ön 2016-ban nívódíjas oktató lett. Ez a csúcs a pályán?

Igen, nagyon örültem, és büszkeség fog el, hogy a munkámat a legelismerőbb kitüntetéssel jutalmazták.

Ebben az évben két csoportját is minősítették. Milyen eredménnyel zárták a lányok?

A Magyar Fúvószenesi és Mazsorett Szövetség 2010-ben adta ki először az év legjobb zenekarának és mazsorett együttesének, illetve kar-mesterének és oktatójának a Nívó-díjat.

2018. évben Nívó-díjat a Hajdúböszörményi Mazsorett Együttes nyerte el.

Igen, ebben az évben két csoport minősítést kértem. A lányok a kitarató munkájuknak köszönhetően, és ennek ékes bizonyítéka, hogy idén augusztusban, show kategória, D fokozatban (legnehezebb fokozat) kiemelt arany minősítést a Flamingó-Nárcisz csoport, C fokozatban kiemelt arany minősítést az Ariel csoport kapott.

A minősítés a fellépések, fesztiválok, megmérettetések csúcsa!

Miért szeretik annyira a kislányok a mazsoretet? Mi az öröm benne?

Ez a művészeti mozgásforma nagyon népszerű: a fesztiválok és a csillogó ruhák, a koreográfiák az élő zene elvarázsolják a lányokat. Megtanulják a fegyelmet, alkalmazkodást, vigyáznak és figyelnek egymásra és ezt mind játékosan táncolva érik el.

A hazai és külföldi fesztivál alkalmával új és szép helyeket ismernek meg, élményekben gazdag emlékeket kapnak.

A zene és a tánc szeretete összekovácsolja a csoportot és a fúvószenekar tagjait. Számos barátság jön létre, de nem csak baráti kapcsolat alakul ki, szerelmek is születtek.

Igen, ez öröm számomra, mert több tanítványom is ezt a pályát választotta.

A térségben és több településen tanítanak.

Szubjektív benyomásaim szerint Ön igen energikus hölgy, de vajon mi a helyzet otthon a családban?

Erre a családom tudna igazán válaszolni, de a viccet félre téve, úgy gondolom hasonlóan állok a gyerekeimhez, családomhoz, mint a tanítványaimhoz.

Szarvas-Szabó Kata

Jövőbe rejtett hagyomány

Hajdúhét. Maga ez a szó, kifejezés sok mindent jelent és mindenkinek mást mond. Hagyományt - múltat, rendezvényt - jelent, várakozást

- jövőt. A múltban gyökerező hagyomány a hét hajdúváros bemutatkozását jelentette. 1937-ben rendezték meg az első Hajdúhetet,

majd az ötvenes években egy alkalommal megismétlődött az esemény. Az rendezvény 1993-ban éledt újjá.

Ahogy 1937-ben a megnyitón Darányi Kálmán miniszterelnök fogalmazott, a rendezvényen megemlékeztek a hajdú ivadékok dicső őseiről. A miniszterelnök úgy fogalmazott, a magyar gaz-

dasági élet külső megnyilvánulásában a Hajdúhét egy új szint jelentett.

Vagyis elsősorban mezőgazdasági bemutatkozási lehetőség volt ez. A környék és a hajdúság

egyik legféltettebb kincse a termőföld. Büszkeség volt felvonultatni az éves termést, az állatállományt.

De mit is örököltünk még a hajdú múltunk-

ból? Kitartást, erőt és büszkeséget. Huszonhat éve ezek a jellemzők mind benne vannak a Hajdúhétben. Volt, hogy egy héten keresztül tartottak a rendezvények, volt, hogy majdnem két hetes volt a Hajdúhét. Sokan reklamálják a mostani négy napot. És mégis a Bocskai tér teljesen tele van, mert a hajdúböszörményiek büszkék a rendezvényükre.

1993-tól kezdve a rendezvény meghatározó részét jelentették a kulturális programok. A hagyományörzés ezt is jelenti. A kultúra, amelyben rejlenek az érzések, hangulatok. Ezek az események voltak gyerek műsorok, koncertek, gasztronómiai programok. Érzések, hangulatok társul-

tak mindehhez, amit egész éven keresztül vittünk tovább magunkban és őriztük ezeket.

A városi gyerekcsoportok egész évben készültek arra, hogy bemutatkozzanak a Bocskai téren, megmutassák mit tanultak. Az önfeledt szórakozás és beszélgetések egy nagyobb családi eseménnyé tették ezt a rendezvényt. Mindenki egy család része lett, aki a Hajdúhétre látogatott.

Lapozzuk fel az idei Hajdúhét képeit!

Érdekes visszatekintés ez, hiszen már tervezés alatt van a 2020-as rendezvény.

A szervezés szempontjából az, amit fontosnak tartunk, hogy valamennyi korosztály megtalálhassa a neki tetsző programot. Az a stáb, amely

a szervezésen dolgozik, korosztály és érdeklődési terület alapján állítja össze a programot.

A helyszín adott Hajdúböszörmény Főtere, a művelődési ház és a Hajdúsági Múzeum.

A cél az volt, hogy ez a rendezvény ne kimondottan a fesztivál hangulatáról szóljon, hanem többet is adjon ennél.

Fontos elemei a koncertek, hiszen nagyon sok látogatót vonzanak. A koncertekkel kapcsolatban az a cél, hogy mindenképpen élő koncertekkel, zenekari fellépésekkel várjuk az érdeklődőket.

„A Hajdúhét átörökített múlt, sok érzés, ami mi vagyunk, négy napon keresztül a Bocskai téren. Ez egy ajándék, amely az újkori időszámítás szerint immár huszonhatodik alkalommal viszi tovább az 1937-ben elindult szellemiséget. Változatlan a név, mégis fejlődik. A Bocskai tér környezetében, ahogy a Városban is újdonságokat tapasztalhatunk. A Hajdúhét ennek a jelképe. Nem ragadhatunk le ugyanannál. Az víz előre bennünket, ha megőrizve a kiindulópontot, évről évre igyekszünk valami újat is mutatni.” Fogalmazott idén, 2019-ben Kiss Attila polgármester.

Az előkészületek és a szervező munka a körül zajlott, hogy be tudjuk mutatni, melyek a hagyományinak. Zenében, táncban, ízekben, eszközökben.

A Hajdúhétet nem nevezhetjük fesztiválnak, sem koncertsorozatnak. Ugyanakkor fontos elemei a látványos programok, élő koncertek. Mégis a Hajdúhét leginkább egy hagyomány. Idén a XXVI. Hajdúhét alkalmával több, mint 14 ezren látogattak ki Hajdúböszörmény Főterére.

Az előző évekhez hasonlóan idén is volt népi játszóház, ahol természetes anyagból készült hagyományos játékokkal játszhattak a kicsik és nagyok. Ezeket az eszközöket az érdeklődők egyébként a Szabadhajdú Közhasznu Nonprofit Kft. üzemeltetésében lévő Hajdúböszörményi Tájházakban is megtalálják. Folyamatos karban tartásukról és pótlásukról gondoskodunk.

A slambucfűző verseny is nagy múltra tekint vissza. A Hajdúsági Múzeum udvarán készül a hagyományos étek, bográcsban. A nevezők egyre inkább fiatalok, akik évközben otthon, a családtagoktól lesik el a receptet. Leírni ezt nem is lehet. Érezni kell az arányokat, ízeket és feltétlenül bográcsban kell elkészíteni. A versenyen érdeklődők és versenyzők is szép számmal voltak. Tizenhat csapat nevezett a versenyre, melyen sok versenyző fontosnak tartotta a pásztorhagyományok tovább vitelét is.

A programok között természetesen a hajdúböszörményi tehetségek bemutatása volt a cél. A városban és a Sille Gábor Művelődési Központban működő csoportok közül a nagy múltra visszatekintő Bocskai Néptáncgyűttes és a Hajdúböszörményi Népzenei Egyűttes is fellépett.

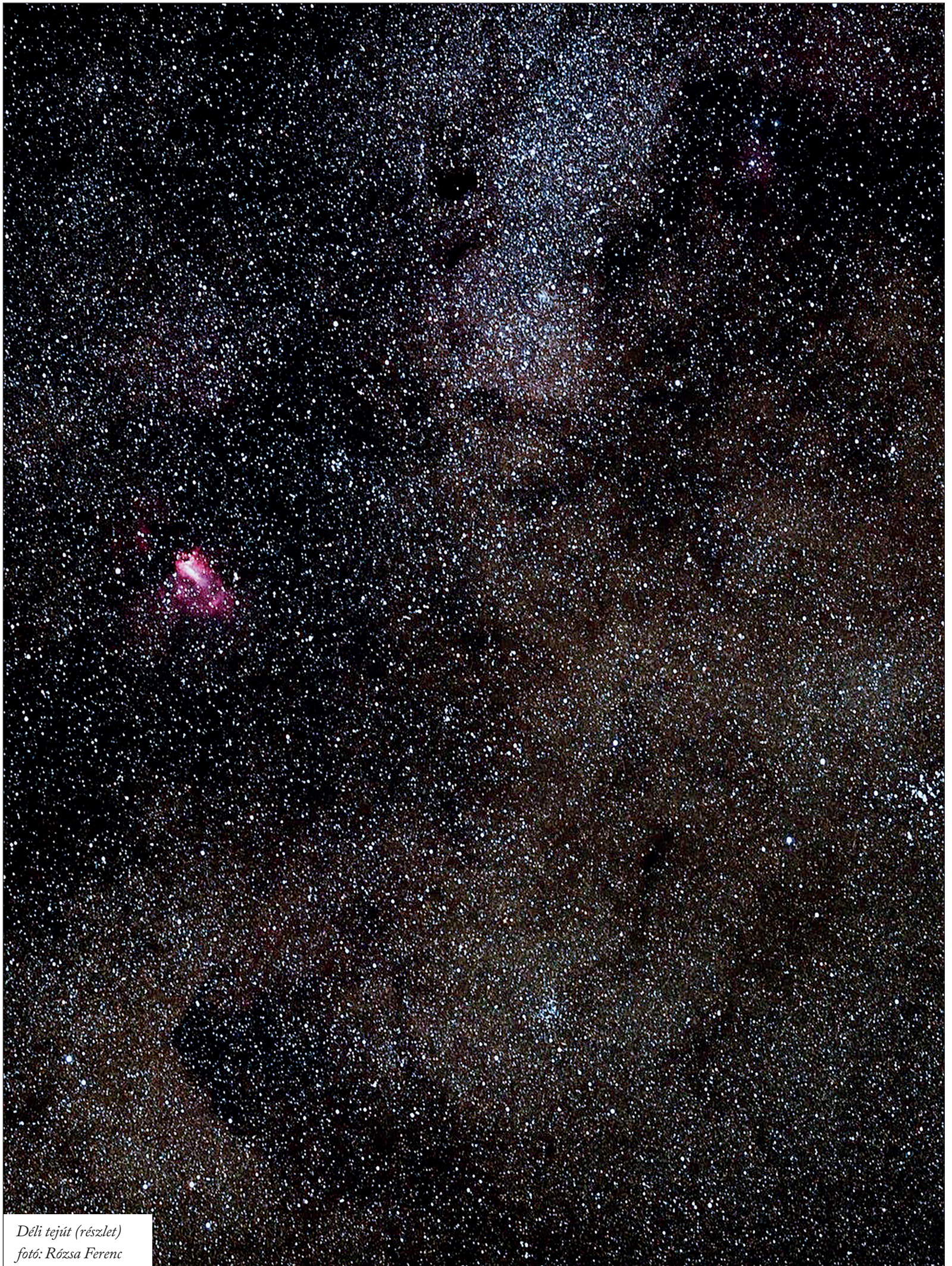
Tapasztalatok szerint különösen népszerűek a hagyományörző programok. A szervezés során külön odafigyelünk erre, hiszen egyre nagyobb az igény rá a kisgyerekes családok körében is. A digitális világban még mindig fontosnak tartjuk, hogy egy-egy programon ne csak nézők, hanem aktív résztvevők legyenek az érdeklődők. Barátságok szülessenek, megerősödjenek a családi kapcsolatok, a gyökerek. Ezek nélkül nincs stabil önismeret, amelyre a mai gyerekeknek leginkább szükségük van.

Ez a mi küldetésünk, ezt fűszerezzük élő koncertekkel, tevékeny programokkal, idén pedig azzal is büszkélkedhetünk, hogy a Hajdúböszörményi Mazsorett Egyűttes két csoportja is minősítő műsort tartott, amelyen kiemelt arany minősítést érdemeltek ki.

Varga József Káplár Miklós-díjas grafikus

Varga József
Pozitív megerősítés

Déli tejút (részlet)
fotó: Rózsa Ferenc